

Hondenlevens onder de loep

Sanne van Hooff &
Eline Pierik

Hondenlevens onder de loep

Een onderzoek naar de hondenproblematiek in de stad Leeuwarden

Afstudeerscriptie
Projectnummer: 79610

Hogeschool Van Hall Larenstein
Diermanagement
Dier en Samenleving & Dieren in de Zorg

Maart 2016, Leeuwarden

Opdrachtgever: S. Groenman, Koninklijke Hondenbescherming
Begeleidende docenten: S. Ophorst & M. Versteegh

Auteurs:	Studentnummers:	E-mail:
Sanne van Hooff	900919103	sanne.vanhooff@hvhl.nl
Eline Pierik	921015001	eline.pierik@hvhl.nl

Bron foto voorpagina: www.duic.nl

In dit afstudeerrapport is gestreefd naar juistheid en volledigheid van de aangeboden informatie. De schrijvers noch de opleiding of de organisatie als geheel zijn aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade ontstaan door gebruikmaking van dit rapport.

Voorwoord

“Een redelijk aantal vlooiën is goed voor een hond; dan piekert hij wat minder over zijn hondenleven”

- Edward Noyes Westcott (1846-1898) -

In het kader van de opleiding Diermanagement, is in opdracht van de Koninklijke Hondenbescherming onderzoek gedaan naar de problematiek met honden in Leeuwarden. Voor u ligt de scriptie van dit onderzoek. Honden zijn voor veel mensen een trouw lid van het gezin. ‘Altijd vrolijk en nooit oordelend’, is wat vaak over de viervoeter wordt gezegd. Eigenaren hebben dan ook meestal het beste voor met hun hond. Toch zijn er veel honden slachtoffer van baasjes met slechte bedoelingen, of van baasjes die wel het beste met hun hond voorhebben, maar waarvan de goed bedoelde intenties simpelweg slecht uitpakken voor de hond. Door de problemen goed in kaart te brengen hopen wij dat er in de toekomst nog betere voorlichting kan worden gegeven, of dat er andere maatregelen kunnen worden getroffen, zodat de toekomst er voor de honden in Nederland nog beter zal uitzien dan nu.

Voor dit onderzoek willen wij onze begeleiders hartelijk danken voor hun hulp en ondersteuning tijdens dit proces. Susan en Jesse, hierbij hartelijk bedankt! Tevens willen wij mevrouw Groenman van de Koninklijke Hondenbescherming bedanken voor haar hulp en het vertrouwen dat ze in ons heeft gehad. Als laatste willen we alle respondenten bedanken. Zij zijn van groot belang geweest om dit onderzoek te laten slagen en zonder hen was dit onderzoek niet mogelijk geweest. Hierbij willen we in het bijzonder de heer H. Wierstra van de dierenpolitie bedanken voor al zijn tijd en moeite, die voor ons van grote waarde is geweest.

Leeuwarden, maart 2016

Sanne van Hooff & Eline Pierik

Summary

Because there are still many areas of concern regarding owning a dog, research for the Royal Society for the Protection of Dogs (*Koninklijke Hondenbescherming*) was launched to provide insight into the problems around dogs in the city of Leeuwarden. An attempt was made to determine the extent and cause of abuse, neglect and disturbance to the public, spanning from 1 January 2014 to 1 October 2015. The following organizations were questioned and reported the mistreatment of dogs: the animal police, police officers, animal shelter *de Wissel*, veterinary facilities, a prevention worker of the Dutch SPCA (*Dierenbescherming*), a behavioural expert in dogs, housing associations and the municipal police. All information was obtained through interviews and by posting online surveys. The results showed that in Leeuwarden both the abuse and neglect of dogs take place. Regarding neglect, fifty-two reports were received during this period. These reports concerned dogs with poor physical and medical care, dogs in very unsanitary conditions, dogs at home all day and dogs that are over- or underweight. Ignorance or a lack of sufficient knowledge were both blamed. In addition, owners of neglected dogs were shown to suffer from any combination of financial problems, social problems or psychological problems. In some cases these owners were known to mental health institutions. Regarding abuse, fifteen cases were reported. According to the respondents, this stemmed from, for example, tensions within a family, psychological problems, the use of beating as an aspect of training and the owner's lack of knowledge. In addition, within this period 608 disturbance cases were reported, divided into the following categories: 'aggressive dogs', 'bite incidents', 'dogs off the leash', 'excessive noise', and 'fighting dogs'. The animal- and municipal police received reports of bite incidents. Animal clinics also reported incidents of bitten dogs or other animals who had to be treated in the clinic. This occurred on average once a month or once every three weeks. Reports of aggressive behaviour were also made but were sometimes incorrect due to the wrong interpretation of "aggressive" behaviour. Unleashed dogs caused problems in areas forbidden to them by, for example, hunting other (wild) animals, relieving themselves or by approaching other leashed dogs. Excessive noise occurred mostly when the dog was home alone or was left on the balcony. This, according to respondents, occurred mostly in the older or socially challenged suburbs of Leeuwarden. Fighting dogs lead to feelings of insecurity on the street. According to respondents, these dogs were sometimes purchased without sufficient knowledge, leading to owners not quite knowing what they had at the end of the leash. This, needless to say, can lead to dangerous situations. Cases of disturbance to the public were mostly attributed to ignorance, a lack of sufficient knowledge, not interpreting an animal's behaviour correctly or not training the animal correctly. Because it is very difficult to collect complete data on various forms of nuisance, a recommendation was made to create a program or website for the registration by different dog protection agencies of abused dogs. This is because this form of centralization leads to increased understanding. Because financial problems appear to be a major cause of many problems, another recommendation was made to provide more information on the economics of keeping a dog. In addition, good collaboration with health authorities was recommended in order to be able to better understand the situations that might arise when those with mental problems keep dogs. Finally, a recommendation was made to start a project in the poorer districts of the city, to make people more aware of the behavior of their dogs and thereby increase the level of understanding.

Samenvatting

Er bestaan nog steeds knelpunten met betrekking tot hondenbezit, daarom is er voor de Koninklijke Hondenbescherming (KHB) een onderzoek uitgevoerd waarbij inzicht wordt verkregen in de problematiek omtrent honden in de stad Leeuwarden. Daarbij is getracht de omvang en de oorzaken van mishandeling, verwaarlozing en overlast, van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015, in kaart te brengen. Hiervoor zijn de volgende instanties ondervraagd: de dierenpolitie, wijkagenten, dierenasiel de Wissel, dierenklinieken, de Dierenbescherming, een hondengedragdeskundige, Stadstoezicht van de gemeente Leeuwarden en woningbouwverenigingen in Leeuwarden. Informatie is verzameld doormiddel van interviewen en het versturen van online enquêtes. Uit de resultaten is gebleken dat er in Leeuwarden zowel mishandeling als verwaarlozing van honden voorkomt. Van verwaarlozing zijn er in deze periode 52 meldingen binnengekomen. Deze meldingen betroffen honden met een slechte lichamelijke en medische verzorging, honden in zeer onhygiënische omstandigheden, honden die hele dagen thuis moeten doorbrengen en honden met over- of ondergewicht. De oorzaken die zijn genoemd zijn onkunde en een gebrek aan kennis bij de eigenaar. Daarnaast blijkt dat eigenaren van verwaarloosde honden vaak (een combinatie van) financiële, sociale en geestelijke problemen hebben. In sommige gevallen waren ze dan ook al bij een zorginstelling bekend. Van mishandeling zijn er vijftien meldingen binnengekomen. Volgens de respondenten komt dit voort uit spanningen binnen een gezin, door een slechte opvoeding van de hond waardoor die wordt geslagen, door een gebrek aan kennis van de eigenaren en ook psychische problemen en agressiviteit dragen hieraan bij. Verder zijn er in deze periode 608 meldingen van overlast geconstateerd. Deze meldingen zijn onderverdeeld in de aspecten 'agressieve honden', 'bijtincidenten', 'loslopende honden', 'geluidsoverlast' en 'vechthonden'. Meldingen van bijtincidenten komen voor bij de dierenpolitie en de wijkagenten. Ook de dierenklinieken zien in hun praktijk incidenten waarbij een hond of ander dier is gebeten. Dit komt daar gemiddeld eens per maand, of eens in de drie weken voor. Meldingen om agressief gedrag door honden worden ook gedaan. Volgens de respondenten blijken deze meldingen vaak onterecht, omdat mensen het 'agressieve' gedrag fout interpreteren. Loslopende honden op plekken waar dat niet is toegestaan veroorzaken problemen doordat ze andere (wilde) dieren opjagen, overal hun behoefte doen en doordat ze naar honden die wel aangelijnd zijn toelopen. Bij geluidsoverlast door honden is aangegeven dat dit vooral voorkomt wanneer de honden alleen thuis zijn, of buiten op het balkon worden gelaten. Dit komt volgens een respondent voornamelijk voor in de oudere wijken en in de sociaal 'mindere' wijken van Leeuwarden. De vechthonden dragen bij aan de overlast, omdat mensen daar soms een onveilig gevoel van krijgen op straat. Verder worden deze honden volgens respondenten vaak onvoorbereid en zonder voldoende kennis aangeschaft, waardoor eigenaren niet goed weten wat ze aan de riem hebben en dit tot gevaarlijke situaties kan leiden. Voor alle aspecten van de genoemde overlast worden als oorzaken voornamelijk onkunde en een gebrek aan kennis genoemd, het niet kunnen lezen van het gedrag van de hond en het niet of fout opvoeden van de hond. Het is erg lastig om complete cijfers over misstanden te verzamelen, om deze reden is een aanbeveling om een programma of website aan te maken, waar verschillende instanties misstanden met honden kunnen registreren. Zo kan de inzicht in de problematiek worden vergroot. Omdat financiële problemen een grote oorzaak van veel problemen blijkt te zijn, is een andere aanbeveling om meer voorlichting te geven over het financiële plaatje van het houden van een hond. Daarnaast is het advies gegeven om onderzoek naar de mogelijkheden voor een goede samenwerking met zorginstanties uit te voeren. Wanneer er een duidelijke samenwerking tot stand komt kan beter worden bepaald hoe de situatie met huisdieren is gesteld bij mensen met geestelijke problemen. Ten slotte is het advies gegeven om een project te starten in de sociaal mindere wijken van een stad, om mensen bewuster te maken van het gedrag van hun hond en daarmee het kennisniveau te verhogen.

Inhoud

Inleiding	- 13 -
Situatieschets	- 13 -
Doelstelling.....	- 15 -
Onderzoeksvragen.....	- 16 -
Begripsbepaling	- 16 -
1 Materiaal en Methode	- 19 -
1.1 Onderzoekstype en -ontwerp.....	- 19 -
1.2 Onderzoekspopulatie	- 19 -
1.3 Dataverzamelmethode	- 21 -
1.4 Dataverwerking	- 25 -
1.4.1 Verwerking interviews.....	- 25 -
1.4.2 Verwerking enquêtes	- 26 -
2 Resultaten.....	- 28 -
2.1 Mishandeling en verwaarlozing	- 28 -
2.2 Overlast	- 34 -
2.2.1 Bijtincidenten	- 35 -
2.2.2 Agressieve honden	- 37 -
2.2.3 Loslopende honden	- 38 -
2.2.4 Geluidsoverlast.....	- 39 -
2.3 Vechthonden	- 41 -
3 Discussie	- 43 -
3.1 Methodediscussie.....	- 43 -
3.2 Resultatendiscussie	- 44 -
4 Conclusie	- 47 -
5 Aanbevelingen	- 49 -
Literatuurlijst	- 50 -
Bijlage I: Enquête wijkagenten	I
Bijlage II: Enquête woningbouwverenigingen.....	VII
Bijlage III: Meldingen meldnummer 144	X
Bijlage IV: Samengevoegde meldingen wijkagenten.....	XIII

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de situatieschets gegeven en zullen de doelstelling, de onderzoeksvragen en de begripsbepaling binnen dit onderzoek nader worden verklaard.

Situatieschets

Honden en mensen hebben een lange geschiedenis samen. De wolf (*Canis lupus*) was de eerste diersoort die gedomesticeerd werd, hierdoor ontstond de gedomesticeerde hond (*Canis familiaris*). Er zijn duidelijke aanwijzingen dat honden en mensen al 15.000 jaar samen leven (Larson, Karlsson, Perri, Webster, Ho, Peters *et al.*, 2012). De gedomesticeerde hond komt voor in een enorme variatie van uiterlijke- en gedragsmatige kenmerken, vroeger zo gefokt om de hond geschikt te maken om bepaalde taken te vervullen zoals hoeden, jagen, bewaken en apporteren. Verschillende rassen bevatten daardoor allemaal bepaalde kenmerken die het ras typeren en die in de genen verworven zitten. Tegenwoordig worden echter veel honden puur als gezelschapsdier gehouden waardoor veel honden hun natuurlijke gedrag waar ze ooit voor zijn gefokt, niet meer (voldoende) kunnen uiten (King, Marston & Bennett, 2009).

De hond is één van de populairste huisdieren ter wereld. Het houden van een hond heeft naast een goed gezelschap en de sterke emotionele band met de eigenaar meer voordelen. Het draagt ook bij aan de mentale en fysieke gezondheid van de mens (O'Haire, 2010). In 2015 worden er in Nederland 1,5 miljoen honden gehouden, wat neerkomt op bijna één hond per vijf huishoudens, waarvan de meeste honden in gezinnen met kinderen worden gehouden. Dit aantal is de afgelopen 14 jaar redelijk stabiel gebleven (Dibevo, 2015). Het houden van een hond gaat niet altijd zonder problemen. Voor veel hondeneigenaren zijn gedragsproblemen bij hun hond een serieuze kwestie en een algemeen voorkomend probleem, wat kan leiden tot het mishandelen of verwaarlozen van de hond, het afstand doen van, of zelfs euthanaseren van het dier (Stafford, 2006).

PROBLEEMGEDRAG EN OVERLAST

Probleemgedrag is het vertonen van gedrag dat voor de hond nog natuurlijk kan zijn, maar voor de mens als ongepast of onacceptabel wordt gezien en daardoor als vervelend wordt ervaren. Echter, er zijn ook gedragingen die abnormaal zijn voor de hond en kunnen leiden tot gevaarlijke situaties voor mensen. Die gedragingen kunnen tegelijkertijd het welzijn van de hond in kwestie aantasten (Blackwell *et al.* 2008). Probleemgedrag kan worden veroorzaakt door een onderliggende angst of een complexe combinatie van genetische factoren, omgevingsfactoren en de ontwikkelingsfysiologie van de hond (Stafford, 2006). Verschillende soorten agressie, angst en verlatingsangst, overmatig blaffen en markeren zijn gedragingen die vaak in de maatschappij als een probleem worden gezien (Takeuchi *et al.*, 2001). Een ander voorkomend probleem zijn de zogenoemde vechthonden. Deze van oorsprong voor vechtdoeleinden gefokte honden hebben een gespierd en atletisch lichaam. Mentaal gezien hebben deze honden een grote gedrevenheid en een sterke focus wanneer ze in gevecht raken. Deze honden zijn tegenwoordig de meest voorkomende honden in Nederlandse dierenasiels en dit soort honden komen vaker terecht in situaties van verwaarlozing en mishandeling (Koninklijke Hondenbescherming, 2015). Uit een onderzoek door Gerbscheid en Van den Nieuwboer (2015) over dit soort honden in dierenasiels in Nederland, blijkt dat eigenaren van deze honden zich niet genoeg hebben verdiept in het karakter van deze honden. Hierdoor ontstaan op latere leeftijd van de hond karakter gebonden problemen die door de eigenaren niet gewenst zijn. Redenen waarom eigenaren van dit soort honden afstand van hun hond doen, zijn onderschatting van de verzorging, bijtincidenten en gedragsproblemen waaronder ras-gebonden karaktereigenschappen.

Ondanks dat honden, als uitzondering op veel diersoorten, over speciale sociaal cognitieve vaardigheden beschikken die ze in staat stellen om op een unieke manier met mensen te communiceren door bijvoorbeeld het begrijpen van visuele signalen (Hare *et al.*, 2002), hebben veel

hondeneigenaren door hun eigen gedrag en handelingen een grote invloed op het ongewenste gedrag van hun hond (Blackwell et al., 2008).

Honden communiceren door middel van lichaamstaal, geluiden, geur en lichamelijk contact onder elkaar en met de mens (Arndt en Ohl, 2011). Vooral met lichaamstaal, door middel van de houding van het lijf, de positie van de oren en de staart geeft een hond aan hoe hij zich voelt en wat zijn intenties zijn (Koninklijke Hondenbescherming, 2015). Echter, door de signalen van een hond fout te interpreteren en de behoeftes niet te herkennen, kan er een onzekerheid bij de hond ontstaan wat kan leiden tot welzijns- en gezondheidsproblemen, bijvoorbeeld door stress (Arndt en Ohl, 2011). In een onderzoek naar het welzijn van gezelschapsdieren (Rothuizen en Hopster, 2007), is gebleken dat de op één na grootste oorzaak van welzijnsproblemen bij honden door gedragsproblemen komt (het grootste probleem; problemen veroorzaakt door erfelijke aandoeningen, is voor dit onderzoek relevant). Uit de hierboven omschreven informatie kan worden geconcludeerd dat gedragsproblemen niet alleen door de mens als ergernis wordt ervaren, maar dat het bovendien schadelijk kan zijn voor de hond.

HONDENMISHANDELING- EN VERWAARLOZING

Niet alleen ongewenste gedragingen kunnen het welzijn van honden in gevaar brengen. Mishandeling en verwaarlozing van honden zijn ook schadelijk voor de hond. In 2014 zijn er in Nederland door de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) 1.048 dossiers van honden geregistreerd, wat in totaal 44,1% procent van alle geregistreerde diersoorten is. Daarvan zijn er 312 honden in bewaring genomen (Dierenbescherming, 2014). Het is zeer waarschijnlijk dat als het gaat om het aantal gevallen van hondenmishandeling, veel daarvan niet worden opgemerkt. Het kan ook zijn dat het wel wordt opgemerkt, maar niet wordt gemeld (Enders-Slegers & Janssen, 2009).

Uit verschillende onderzoeken die in het buitenland zijn gedaan (onder andere in Angelsaksische landen: Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk, Canada en Australië), is gebleken dat er een verband bestaat tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. In veel situaties waar huiselijk geweld wordt gepleegd, worden ook de huisdieren mishandeld. Gewelddelinquenten hebben vaak een geschiedenis van dierenmishandeling en dierenmishandelaars zelf die zijn onderzocht, blijken vaak zelf andere (geweldd)misdrijven te plegen (Enders-Slegers & Janssen, 2009). Uit onderzoek van Garnier & Enders-Slegers (2012) blijkt dat er ook in Nederland een verband is tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling.

HONDENLEED VOORKOMEN

Om mensen te helpen om op een betere manier voor hun hond te kunnen zorgen en zo hondenleed te voorkomen, zijn er in Nederland hondenscholen en allerlei organisaties op het gebied van dierenbescherming opgericht die betrouwbare informatie verstrekken over het verantwoord aanschaffen en houden van honden. Voorbeelden van die organisaties zijn het LICG (Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren), de Dierenbescherming, de Sophia-Vereeniging en de Koninklijke Hondenbescherming. Leed of overlast van honden kan op verschillende manieren worden tegengegaan.

Als mensen hinder ervaren door overlast van honden, zijn er per gemeente verschillende instanties die samenwerken om meldingen van deze overlast te kunnen behandelen. De politie is niet altijd de aangewezen plek om beklag te doen. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, politie, hulpverleningsinstanties en woningcorporaties (Politie, z.d.). Bij geluidsoverlast kan men bijvoorbeeld contact opnemen met de wijkagent of naar de woningbouwvereniging toe gaan in de hoop daarmee een oplossing te vinden. Sommige woningbouwverenigingen hebben speciale medewerkers in dienst, die zich dagelijks bezighouden met het behandelen en oplossen van overlastzaken (Het Juridisch loket, z.d.). Als het gaat om zaken als bijtincidenten kan dit door de justitie strafrechtelijk worden afgehandeld, of bestuursrechtelijk door het college van burgemeester

en wethouders van de gemeente. Bij bijtincidenten bepaalt de burgemeester of de hond gevaarlijk wordt verklaard en kan er een aanlijn- of muilkorfgebod opgelegd worden. (LICG, 2015).

Wordt een hond leed aangedaan door mishandeling of verwaarlozing en wordt daar een melding over ingediend, dan treedt de overheid op. Hiervoor kan er een melding gedaan worden bij het meldnummer van de Landelijke Eenheid van de nationale politie, 144. Dit meldnummer werkt samen met verschillende organisaties om de meldingen zo goed mogelijk te kunnen afhandelen. Bij vermoedelijke strafbare feiten wordt de dierenpolitie ingeschakeld en handelt deze de meldingen af, bijvoorbeeld bij ernstige verwaarlozing, mishandeling, of bij slechte huisvesting (Politie^a, z.d.). De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) ondersteunt de dierenpolitie met hun kennis en kunde en kan, indien het dierenwelzijn kan worden verbeterd en bestuursrecht het aangewezen middel is om de zaak te behandelen, als tweedelijns handhaver worden ingezet. Ook voert de LID toezicht controles uit (Dierenbescherming, 2014).

OPDRACHT

De Koninklijke Hondenbescherming (KHB), is een vereniging die zich inzet voor een beter welzijn van honden en streeft naar verantwoord hondenbezit. De KHB blijft inspelen op de ontwikkelingen binnen de maatschappij en biedt tal van welzijnsactiviteiten in Nederland aan, om het leven van de hond, hondenbezitter en omgeving rijker te laten worden. De KHB werkt aan:

- Inspectie op verwaarlozing en mishandeling;
- Opvang en herplaatsingsbevordering oudere honden ;
- Steun van opvanginstanties en honden bij financiële nood (Koninklijke Hondenbescherming, 2014).

Naast de genoemde welzijnsactiviteiten werkt de KHB ook aan het bevorderen van verantwoord hondenbezit. Dat doet ze door middel van verschillende activiteiten, waarbij ze werkt aan het beïnvloeden van maatschappelijke ontwikkelingen en het beïnvloeden van wet en regelgeving, door voorlichting te geven en door onderzoek te verrichten. In het algemeen verzet de KHB zich tegen toestanden, handelingen en nalatigheden, die het welzijn van de honden in gevaar brengen en de mens onwaardig zijn (Koninklijke Hondenbescherming, 2014).

Er bestaan nog steeds knelpunten met betrekking tot hondenbezit, bijvoorbeeld door ondoordachte aanschaf, verwaarlozing en mishandeling (Koninklijke hondenbescherming, 2016), daarom wil de KHB een onderzoek starten naar de huidige hondenproblematiek binnen Nederland. Door onderzoek te verrichten naar overlast, mishandeling en verwaarlozing van honden kan de KHB beter bepalen wat ze naast de huidige welzijnsactiviteiten verder aan de maatschappij kan bieden. Tevens blijft ze zo, binnen de onderzochte problematiek, op de hoogte van de ontwikkelingen in Nederland.

Om de hondenproblematiek inzichtelijker te maken en om het mogelijk te maken naar specifieke informatie te zoeken is er besloten een gebied in Nederland uit te kiezen en daar de focus op te leggen. Met een relatief hoog aantal meldingen naar de dierenpolitie in 2015 (2,8 meldingen per 10.000 inwoners) (Dierenpolitie, 2015), en het feit dat de onderzoekers hier woonachtig zijn, zal dit onderzoek zich richten op de stad Leeuwarden, de hoofdstad van de provincie Friesland.

Doelstelling

Dit onderzoek geeft inzicht in het soort problematiek met honden in de stad Leeuwarden en geeft de omvang er van weer.

Onderzoeksvragen

De volgende hoofdvraag is opgesteld:

Welke hondgerelateerde problemen worden door verschillende organisaties in de stad Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens deze instanties de oorzaken daarvan?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende subvragen opgesteld. Door het beantwoorden van alle subvragen kan er uiteindelijk een conclusie op de hoofdvraag worden gegeven.

Subvragen:

1. Wat voor meldingen over mishandeling en verwaarlozing van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?
2. Wat voor meldingen van overlast door honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?
 - 2a) Wat voor meldingen over geluidsoverlast van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?
 - 2b) Wat voor meldingen over bijtincidenten worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?
 - 2c) Wat voor meldingen over agressief gedrag van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?
 - 2d) Wat voor meldingen over loslopende honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?
3. Wat voor problematiek omtrent vechthonden wordt er door de instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken daarvan?

Begripsbepaling

Hieronder worden enkele begrippen toegelicht, op de manier waarop ze in dit onderzoek worden bedoeld en gebruikt.

AGRESSIEF GEDRAG

Gedrag van een hond wat in de perceptie van de mens als agressief overkomt of bestempeld wordt. Het is dus mogelijk dat een hond als agressief of gevaarlijk wordt ervaren, maar het eigenlijk niet is. Dit kan angst voor een beet of voor een aanval door de hond naar een ander dier of mens zijn. De angst kan ontstaan door grommen, het vertonen van opdringerig gedrag, door angst voor het uiterlijk van de hond in kwestie, of gaan om angst voor een bepaald ras zelf.

ALGEMEEN PLAATSELIJKE VERORDENING (APV)

De Algemene Plaatselijke Verordening (APV) is het beleid wat een gemeente hanteert op het gebied van openbare orde en veiligheid, waar iedereen zich binnen de gemeente aan hoort te houden. Iedere gemeente heeft een eigen APV. Deze is meestal terug te vinden op de gemeentelijke website (Ondernemersplein, 2016).

BESTUURSRECHT

Bestuursrecht bevat onder andere regels voor de verhouding tussen de overheid en individuele burgers. Als iemand niet aan deze regelgeving voldoet, dan kan de overheid handhaven door middel van het opleggen van een last onder bestuursdwang, last onder dwangsom of een bestuurlijke boete.

Een last onder bestuursdwang en last onder dwangsom zijn beide herstelsancties en middelen om de onrechtmatige situatie te herstellen of (verder) te voorkomen. Het verschil is dat als de last onder bestuursdwang niet wordt nageleefd, de kosten van de herstelmaatregelen bij de overtreder worden verhaald en wanneer de last onder dwangsom niet wordt nageleefd, dan volgt er een dwangsom (geldbedrag). Een bestuurlijke boete is wel een bestraffende sanctie en wordt voornamelijk ingezet wanneer de gevolgen van de overtreding niet, of niet eenvoudig, ongedaan kunnen worden gemaakt (Asselbergs & Klinkhamer Advocaten, z.d.).

DIERENWELZIJN

Dierenwelzijn behoort tot ieder individueel dier en staat voor de kwaliteit van het leven zoals die door het dier zelf ervaren wordt. Het bevat zowel het fysieke (diergezondheid) als het geestelijk welzijn (hoe de dieren zich voelen). Voor de lange termijn geldt dat een dier geen pijn en geen gevoel van stress, frustratie en angst ervaart en in harmonie met zijn omgeving kan leven (Dierenwelzijnsweb, z.d.).

GEDRAGSPROBLEMEN BIJ HONDEN

Over gedragsproblemen wordt gesproken als de hond gedrag vertoont (dat voor de hond soms nog natuurlijk is), dat voor de mens als ongepast of onacceptabel wordt gezien. Door het (herhaaldelijk) vertonen van het ongewenste gedrag veroorzaakt de hond overlast voor de eigenaar of omgeving. Voorbeelden van gedragsproblemen bij honden zijn uitvallen naar mensen of dieren, vechten met andere honden of dieren, onzindelijkheid, niet alleen kunnen zijn en zelfbeschadiging (LICG^a, z.d.).

MELDINGEN

De meldingen in dit onderzoek omvatten zowel de formele als informele meldingen. Formele meldingen zijn meldingen en klachten gedaan door mensen, die bij instanties worden ingediend en bijgehouden. Informele meldingen omvatten klachten en gebeurtenissen die zich voordoen, maar waar geen formele melding over is ingediend.

MISHANDELING

In dit onderzoek is mishandeling van honden gericht op de directe (fysieke) mishandeling en komt (deels) overeen met de Wet dieren (artikel 2.1.): *Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.* Onderstaande aspecten vallen in dit onderzoek onder mishandeling:

- een dier arbeid doen verrichten die kennelijk zijn krachten te boven gaat of waartoe het uit hoofde van zijn toestand ongeschikt is; (art. 2.1. lid 1, onderdeel a)
- een hond als trekkracht gebruiken met uitzondering van de sledehondensport, voor zover toegelaten; (art. 2.1. lid 1, onderdeel b)
- het schoppen van een dier; (art. 2.1. lid 1, onderdeel b)
- het zodanig slaan van een dier dat dit letsel ten gevolge heeft; (art. 2.1. lid 1, onderdeel c)
- het onderwerpen van een dier aan een explosieve, bijtende of brandende stof; (art. 2.1. lid 1 onderdeel d)
- het verrichten van lichamelijke ingrepen (art. 2.8. lid 1, onderdeel a)

OVERLAST

Met overlast door honden wordt bedoeld:

- Geluidsoverlast, bijvoorbeeld langere tijd blaffen of krabben tegen de deur;
- Bijtincidenten tussen honden, honden en andere dieren, of tussen hond en mens;
- Gedrag door honden wat men als agressief ervaart en waarbij een gevoel van angst ontstaat;
- Loslopende honden op plekken waar dit niet is toegestaan en waar men hinder van ondervindt.
- Overlast door vechthonden

PROCES-VERBAAL

Een proces-verbaal wordt opgemaakt wanneer de politie een overtreding constateert. Dit verslag bevat alle feiten die de politieambtenaar zelf heeft waargenomen, het verhoor van de verdachte en de verklaringen van getuigen. Het proces-verbaal wordt gebruikt als bewijslevering bij de rechtbank (Politie^b, z.d.)

STRAFRECHT

Ieder dient zich te houden aan de regels die zijn vastgelegd in het strafrecht. Wie een overtreding of misdaad pleegt, begaat daarmee een strafbaar feit en krijgt te maken met het strafrecht. Deze persoon zal zich voor de rechter moeten melden en zal (wanneer schuldig wordt verklaard) een straf opgelegd krijgen. Deze kan variëren in een schadevergoeding, boete, taakstraf of gevangenisstraf (Advocaat voor Strafrecht, 2016).

VECHTHONDEN

Met vechthonden wordt bedoeld op de honden die van oorsprong zijn gefokt op vechtdoeleinden. Tegenwoordig worden deze honden vaker als gezelschap- en/of sporthond gehouden, in plaats van als een echte vechthond. De jarenlange selectie op het oorspronkelijke doel van de hond is echter niet zo maar verdwenen, vandaar dat de term vechthond voor deze honden wordt aangehouden (Koninklijke Hondenbescherming, 2015). Andere termen voor deze honden zijn ook *stoere honden* en *powerbreeds*. Hondenrassen die hieronder vallen zijn: Pitbull, Amerikaanse Staffordshire Terriër, Amerikaanse Staffordshire Bull Terriër, Amerikaanse Bulldog, Engelse Bullterriër, Old English Bulldog, Bullmastiff, Rottweiler, Boerboel, Shar-Pei, Bordeaux dog, Dogo Argentino, Mastino Napoletano, Cane corso, Presa Canario, Presa Mallorquin, Fila Brasileiro, Tosa Inu en de Ridgeback (Thai en Rhodesian) (Gevaarlijke Honden Informatiecentrum, z.d.)

VERWAARLOZING

Verwaarlozing is een passieve vorm van mishandeling, waardoor het welzijn van de hond wordt aangetast. Zodra één of meerdere aspecten uit het Besluit houders van dieren, artikel 1.6 en 1.7 uit de Wet dieren niet wordt nageleefd, kan men van verwaarlozing spreken. De hond moet tenminste beschikken over: een toereikende hoeveelheid voeding en water, de nodige (medische) zorg, een goede behuizing onder voldoende hygiënische omstandigheden, bescherming tegen weersomstandigheden en moet beschikken over genoeg ruimte voor de fysiologische en ethologische behoeften van de hond.

1 Materiaal en Methode

In dit hoofdstuk wordt het onderzoeksontwerp, het onderzoekstype en de onderzoekspopulatie besproken. Vervolgens is beschreven hoe de dataverzameling, -preparatie en -verwerking heeft plaatsgevonden.

1.1 Onderzoekstype en -ontwerp

Om een zo nauwkeurig mogelijk antwoord op de onderzoeksvraag te kunnen geven is er deels kwalitatief en deels kwantitatief onderzoek verricht. Dit onderzoek is een beschrijvend onderzoek, waarin de problematiek en de omvang is onderzocht en in kaart is gebracht. Door middel van een survey-onderzoek, wat behoort tot de non-experimentele onderzoeken, werd er op een systematische manier bij een groep onderzoekseenheden gegevens verzameld (Baarda en de Goede, 2006).

1.2 Onderzoekspopulatie

De onderzoekseenheden bestaan uit instanties in Leeuwarden die te maken krijgen met misstanden met honden. Deze zijn: de dierenpolitie, de Dierenbescherming, Stadtoezicht van Gemeente Leeuwarden, wijkagenten, woningbouwverenigingen, dierenartsen, Dierenopvang de Wissel en een hondengedragdeskundige. Omdat deze groep niet van dusdanige grootte is, is er geen steekproef getrokken maar werd de gehele populatie in het onderzoek meegenomen. Het aantal honden in Leeuwarden waar dit onderzoek zich op richt bestaat in 2014 uit circa 11.000 honden en 10.000 hondenbezitters (Gemeente Leeuwarden, 2014). Een deel hiervan valt af omdat de omliggende dorpen van de gemeente in deze telling zijn meegerekend en dit onderzoek zich puur op de stad Leeuwarden richt.

Om te bepalen welke onderzoekseenheden er in dit onderzoek betrokken moesten worden is er eerst een inventarisatie gemaakt. Al bekend bij de onderzoeksters was dat de dierenpolitie een belangrijke schakel in dit onderzoek zou zijn, dat wijkagenten meldingen met betrekking tot hondenoverlast afhandelen, dat de gemeente bij het Meldpunt Overlast meldingen binnenkrijgt met betrekking tot hondenoverlast, dat Dierenopvang de Wissel honden uit Leeuwarden binnenkrijgt, dat er in Leeuwarden meerdere dierenklinieken werkzaam zijn en dat er bij woningbouwverenigingen klachten met betrekking tot hondenoverlast binnen kunnen komen. Van te voren stond daarom al vast dat deze instanties bij het onderzoek zouden worden betrokken.

Vooraf aan de uitvoering van het onderzoek is er met enkele instanties contact opgenomen om hun medewerking vast te kunnen stellen of juist uit te moeten sluiten. Tijdens het contact leggen met de gemeente is naar voren gekomen dat er een hondengedragdeskundige in de wijken Heechterp-Schieringen aan het werk was, die tevens als preventiemedewerker bij de Dierenbescherming werkt, met Friesland als werkgebied. Daarmee is deze persoon aan de onderzoekspopulatie toegevoegd. Tevens gaf de gemeente aan dat er in plaats van het Meldpunt Overlast beter contact kon worden gelegd met Stadtoezicht omdat alle meldingen met betrekking tot honden direct aan hen worden doorgegeven.

RELEVANTE KENMERKEN ONDERZOEKSEENHEDEN

De onderzoekseenheden, ofwel de instanties die in dit onderzoek zijn meegenomen, hebben allemaal een bepaalde rol in de hondenproblematiek. Hieronder is beschreven welke rol zij hierin spelen.

DIERENPOLITIE

De dierenpolitie treedt op wanneer er een melding binnenkomt met een redelijk vermoeden tot een strafbaar feit. Ze werkt samen met de NVWA, LID en Dierenbescherming. Meldingen kunnen zowel zelfstandig als in samenwerking met een van deze instanties worden behandeld. De dierenpolitie

treedt onder andere op tegen dierenmishandeling en dierenverwaarlozing. Meldingen die via het landelijk meldnummer 144 binnenkomen worden in eerste instantie uitgezet naar de dierenpolitie. Als zij een strafbaar feit constateren volgt er een proces verbaal en mogelijk een strafrechtelijke vervolging (Politie^a, z.d.).

STADSTOEZICHT VAN GEMEENTE LEEUWARDEN

Handhavers van Stadstoezicht werken in de gehele gemeente. Zij houden toezicht en handhaven waar nodig. Zij gaan onder andere verschillende soorten overlast tegen, treden op tegen illegale situaties in de openbare ruimte en handelen meldingen van burgers en bedrijven af (Gemeente Leeuwarden, z.d.). Alle meldingen met betrekking tot hondenoverlast die bij het Meldpunt Overlast van Gemeente Leeuwarden binnenkomen, worden doorgespeeld naar en afgehandeld door Stadstoezicht. (Medewerker van Gemeente Leeuwarden, persoonlijke communicatie, 1 december 2015)

WIJKAGENTEN

Wijkagenten houden zich bezig met zaken zoals overlast om de veiligheid binnen de wijk te verbeteren en te vergroten (Politie^c, z.d.). Binnen de stad Leeuwarden zijn er veertien wijkagenten actief, die alleen of gezamenlijk, één of meerdere wijken als werkgebied hebben (Politie^d, z.d.).

PREVENTIEMEDEWERKER DIERENBESCHERMING

De Dierenbescherming geeft onder andere hulp aan dieren in nood en gaan af op meldingen van mishandeling en verwaarlozing. Vrijwillige preventiemedewerkers worden ingezet wanneer er een verstoord dierenwelzijn wordt geconstateerd, maar wanneer er geen sprake is van een strafbaar feit. Vaak heeft het te maken met een gebrek aan kennis van de eigenaar en niet met kwade opzet. Als er geen aanleiding is om de dierenpolitie of de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) in te zetten omdat de situatie (nog) niet ernstig genoeg is, kan de preventiemedewerker met de hondeneigenaar in gesprek gaan om de situatie te verbeteren. (Dierenbescherming, 2016)

WONINGBOUWVERENIGINGEN

Bij de drie woningbouwvereniging die Leeuwarden kent, is er een mogelijkheid tot het indienen van een klacht met betrekking tot overlast. Bij de woningbouwverenigingen Elken, WoonFriesland en CareX is het allemaal toegestaan om in het bezit te zijn van huisdieren. Klachten met betrekking van hondenoverlast zijn daarom een realistische mogelijkheid.

DIERENARTSEN

Dierenklinieken komen tijdens hun werk met verschillende situaties in aanraking. Met de kennis waar zij over beschikken, kunnen zij incidenten meemaken en herkennen die voor dit onderzoek interessant zijn. In Leeuwarden zijn er vijf dierenklinieken actief. Twee daarvan zijn op basis van geografische gegevens geïnterviewd, aangezien het in verband met tijdsplanning niet haalbaar was om alle te interviewen.

- Elke Dierenarts
- Dierenkliniek Camminghaburen

Elke Dierenarts is een keten van dierenklinieken en werkt met ervaren dierenartsen. Om beter aan de wensen van diereigenaren te voldoen zijn alle klinieken in dierspecialisaties gevestigd. Bij Elke Dierenarts kan men terecht voor alle diergeneeskundige handelingen en voor gedragsproblemen (Elke Dierenarts, 2015).

Dierenkliniek Camminghaburen is een professionele kliniek die naast reguliere controles en behandelingen, onder andere ook orthopedie, echografie, röntgen- en laboratoriumdiagnostiek uitvoert. De kliniek is gevestigd in de wijk Camminghaburen en alle dierenartsen hebben hun opleiding genoten aan de faculteit Diergeneeskunde van de universiteiten in Utrecht of Gent (Dierenkliniek Camminghaburen, 2016).

DIERENOPVANG DE WISSEL

Dierenopvang de Wissel is een bij de Dierenbescherming aangesloten asiel. Zij hebben als hoofdtaak de opvang en herplaatsing van zwerv- en afstandsdieren en vangen dieren op uit: Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Harlingen, Franekeradeel, Het Bildt, Littenseradeel, Menaldumadeel, Vlieland en Ameland (De Wissel, z.d.).

HONDENGEDRAGSDESKUNDIGE

Alice Wildeboer gaat te werk als hondengedragdeskundige. Zij is door Gemeente Leeuwarden gevraagd om een project in de wijk Heechterp-Schieringen te begeleiden om overlast door agressieve honden tegen te gaan. Op 31 augustus 2015 is zij gestart met het geven van gratis hondentraining voor inwoners van de wijken Heechterp-Schieringen en Camminghaburen (A. Wildeboer, persoonlijke communicatie, 13 november 2015). Naast het werk als gedragdeskundige werkt Alice Wildeboer ook als preventiemedewerker bij de Dierenbescherming. In dit onderzoek is de geïnterviewde preventiemedewerker dan ook dezelfde persoon als de hondengedragdeskundige.

1.3 Dataverzamelmethode

Om data te verzamelen is er in dit onderzoek van drie verschillende methoden gebruik gemaakt. De meeste respondenten zijn geïnterviewd en er zijn enquêtes opgesteld. Eén respondent is door middel van e-mail ondervraagd. Een duidelijk overzicht van de dataverzamelmethode per subvraag is te zien in tabel 2.

INTERVIEWS

Interviewen is in dit onderzoek de grootste manier van data verzamelen geweest. Door te interviewen kon er diepgang in het gesprek komen en konden onduidelijkheden van beide kanten het beste worden verhelderd. De volgende instanties zijn geïnterviewd:

- Dierenpolitie
- Wijkagent
- Dierenklinieken
- Hondengedragdeskundige
- Preventiemedewerker Dierenbescherming
- Dierenopvang de Wissel

Alle instanties zijn telefonisch benaderd om de kans op medewerking te vergroten. Sommige respondenten vonden het wenselijk om via de e-mail meer informatie over het onderzoek en het interview te krijgen. Deze kregen daarom na het telefonische contact nog een begeleidende e-mail toegestuurd. De vragen in de interviews waren niet voor alle instanties hetzelfde. In tabel 1 is te zien welke onderwerpen er bij welke instantie aan bod zijn gekomen.

Tabel 1. Topics van de interviews per instantie

Topic / Instantie	Verwaarlozing/ Mishandeling	Bijtincidenten	Geluidsoverlast	Agressief gedrag	Loslopende Honden	Vechthonden
Dierenpolitie	x	x				
Wijkagent		x	x	x	x	
Dierenklinieken	x	x				x
Hondengedragdeskundige		x		x	x	x
Preventiemedewerker DB	x			x		
Dierenopvang de Wissel	x	x	x	x	x	x

Zoals in Tabel 1: Topics van de interviews per instantie te zien is, waren de te bespreken onderwerpen afhankelijk van de instantie. Voor iedere instantie is er een apart interview gemaakt,

dat inspeelde op de informatie waar zij antwoord op zouden kunnen geven en waar zij in hun werk mee te maken krijgen.

De interviews waren van half gestructureerde aard. Half gestructureerd interviewen houdt in dat van te voren onderwerpen (topics) en de belangrijkste vragen vastliggen, maar dat er wel van de vraagvolgorde en -formulering kan worden afgeweken als dit beter uitkomt tijdens het interview. Het doorvragen werd ook niet vastgelegd en was afhankelijk van de antwoorden op de vragen die wel vastlagen. Er kon dus worden ingespeeld op het verloop van het interview (Baarda *et al.*, 2013; Verhoeven, 2010). Voor deze methode was gekozen omdat de onderwerpen die vastlagen sowieso in het kader van het onderzoek gevraagd moesten worden, maar door wel de mogelijkheid te hebben om van de vraagvolgorde en formulering af te kunnen wijken, kon het interview goed op de verkregen informatie worden afgestemd. Alle interviews werden met een voice-recorder opgenomen om de informatie later te kunnen analyseren en verwerken. Het opnemen van de interviews had als voordeel dat beide onderzoekster zich op het interview konden concentreren en na afloop het interview teruggeluisterd en uitgetypt kon worden.

ONLINE-ENQUÊTE

Net zoals bij de interviews, weken ook de enquêtes per instantie van elkaar af om geen onnodige of overbodige vragen te stellen. Er zijn enquêtes naar de wijkagenten en naar de woningbouwverenigingen gestuurd. Deze zijn terug te vinden in bijlage I en II.

Vanwege het kleine aantal respondenten kan de enquête gezien worden als een online-interview. Iedere respondent interviewen was gezien de tijdsbeperking van zowel de onderzoeksters als de respondenten niet mogelijk. Door een online-enquête konden de respondenten toch gevraagd worden naar hun bevindingen, maar konden zij dit doen op een tijdstip wat hen het best schikte.

De enquêtes zijn gemaakt met behulp van www.enquetesmaken.com. Op deze webpagina kunnen online-enquêtes worden gemaakt die door middel van een link gemakkelijk naar de respondenten kan worden verstuurd. Ze kunnen anoniem en zeer eenvoudig op de computer worden ingevuld en ook het analyseren van de gegevens is eenvoudig, doordat ze direct online kunnen worden geanalyseerd. Mocht het gewenst zijn, kan de data ook naar Excel worden geëxporteerd. Deze mogelijkheden maakte het dat deze dataverzamelmethode in dit onderzoek tot de beste optie behoorde.

Om de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van het onderzoek zo groot mogelijk te maken was een professionele uitstraling en vraagstelling van de enquêtes zeer belangrijk. Door middel van een inleiding is het doel van het onderzoek verklaard. Daarnaast zijn enkele belangrijke begrippen geconcretiseerd, zodat de respondenten wisten wat er met de begrippen in de enquête werd bedoeld. Met het doel en de begrippen voor ogen konden de respondenten beter en gerichter antwoord geven op de vragen. De enquête die naar de wijkagenten zou worden verstuurd is eerst door één wijkagent bekeken en beoordeeld op relevantie en juistheid van de vragen.

De enquêtes bestonden voornamelijk uit gesloten vragen, waarbij meervoudige antwoorden en een restcategorie mogelijk waren. Dit is een methode waarbij een respondent één of meerdere antwoorden kan geven, maar als geen van de antwoordmogelijkheden op de respondent van toepassing is, kan deze een eigen antwoord invullen in de restcategorie (Verhoeven, 2010). De restcategorie gaf de mogelijkheid om tot onvoorziene antwoorden of onderwerpen te komen, waar op voorhand geen rekening mee was gehouden. Tevens is er gebruik gemaakt van enkele schaalvragen. Bij de schaalvragen kon de mening worden gevraagd over een aantal stellingen. De antwoorden liepen daarbij op van helemaal mee oneens tot helemaal mee eens. Verder waren er een aantal vragen waarbij de antwoorden gerangschikt moesten worden en was er ruimte voor enkele open vragen waar de respondenten zelf een antwoord in konden schrijven. Door zoveel

mogelijk gebruik te maken van gesloten antwoordmogelijkheden, kon er geen bevoorrordeling plaatsvinden en hoefde (bijna) niets geïnterpreteerd te worden.

E-MAIL

Omdat de coördinator Stadstoezicht niet geïnterviewd wilde worden, maar wel bereid was om via e-mail antwoord op de vragen te geven, zijn de vragen via e-mail gesteld. Nadat er reactie op was gekomen is er gekeken naar de compleetheid van de informatie. Wat nog niet duidelijk was, of wat miste is in een nieuwe e-mail gezet en verstuurd. Dit is eenmalig herhaald totdat de gewenste informatie was verkregen.

Tabel 2. Overzicht dataverzamelmethode per subvraag

Dataverzamelmethode/ Subvraag	Gegevens Stadtoezicht Leeuwarden	Interview Dierenpolitie	Interview wijkagent	Enquête wijkagent	Interview preventiemedewerker DB	Interview Dierenartsen	Interview Hondengedrags- deskundige	Interview Dierenopvang de Wissel	Enquête woningbouw- verenigingen
1. Wat voor soort meldingen over mishandeling en verwaarlozing van honden worden door verschillende instanties in Leeuwardenesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?		x	x	x	x	X		x	
2a. Wat voor soort meldingen over geluidsoverlast van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwardenesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?	x		x	x				x	x
2b. Wat voor soort meldingen over bijtincidenten worden er door verschillende instanties in Leeuwardenesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?		x				X	x	x	
2c. Wat voor soort meldingen over agressief gedrag van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwardenesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan.	x		x	x	x		x	x	
2d. Wat voor soort meldingen over loslopende honden worden er door verschillende instanties in Leeuwardenesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?	x		x	x			x		
3. In welke mate dragen de zogenoemde vechthonden bij aan de problematiek met honden in Leeuwarden?						X	x	x	

1.4 Dataverwerking

Om alle verkregen informatie van de interviews en enquêtes te kunnen analyseren is dit van te voren duidelijk geprepareerd. Daarna is het verwerkt om uiteindelijk tot de resultaten te komen.

1.4.1 Verwerking interviews

Zowel de mondelinge interviews als het schriftelijke interview van Stadstoezicht zijn deductief geanalyseerd. Dit houdt in dat er met vooraf gestelde categorieën is gewerkt (ScriptieAf, 2015). Er is voor deductief analyseren gekozen, omdat het in dit onderzoek al bekend was naar welke thema's of categorieën er werd gezocht en het hanteren van deze methode het daarom eenvoudiger maakte om de analyse uit te voeren. De categorieën, oftewel codes die zijn gebruikt zijn 'mishandeling', 'verwaarlozing', 'geluidsoverlast', 'bijtincidenten', 'agressieve honden', 'loslopende honden' en 'overig'. De categorie overig is gebruikt voor onvoorziene antwoorden die niet onder de andere categorieën vallen, maar in dit onderzoek wel van toepassing zijn. Wanneer het nodig werd geacht, is er bij de beschrijving van de resultaten een literatuurverwijzing gemaakt om bepaalde resultaten te verduidelijken of te verklaren. Zodra de interviews waren afgenomen zijn ze volgens de volgende stappen geanalyseerd:

1. Ieder afgenomen interview werd volledig uitgeschreven in Word.
2. Vervolgens is er per interview gezocht naar zinnen of stukken tekst (fragmenten) die in dit onderzoek van toepassing waren, en in een tabel gevoegd.
3. Vervolgens kreeg ieder fragment de juiste, van te voren vastgestelde, code toegewezen (zie tabel 3). Stukken tekst die niet bij de vastgestelde categorieën pasten kregen de code 'overig' toegewezen.
4. Nadat alle fragmenten van een code voorzien waren, werden deze gegroepeerd (zie tabel 4). Dat wil zeggen dat alle fragmenten met dezelfde code, zoals bijvoorbeeld 'mishandeling', werden samengevoegd.
5. Van alle fragmenten met de code 'overig', is gekeken of ze konden worden samengevoegd onder een nieuwe categorie.
6. Van de gegroepeerde gegevens konden uiteindelijk de resultaten per subvraag worden beschreven. In de resultaten is alle informatie onderverdeeld naar soort meldingen, aantal meldingen en de oorzaak van de problematiek.
7. Nadat alle resultaten waren beschreven, werden enkele begrippen door middel van literatuur nader verklaard om de leesbaarheid te vergroten en meer achtergrondinformatie te verschaffen.

Tabel 3. Gefragmenteerde tekst met codering

Tekstfragment	Code
Qua "categorie" mensen is er niet een bepaalde groep aan te wijzen die structureel de hond los laten lopen. Dat varieert erg, net als de soort honden.	Loslopende honden
Meldingen van gevaarlijke honden krijgen wij ook wel binnen, maar afhankelijk van het incident doen we er zelf iets aan of gaat dat samen met de hondengeleider van de politie.	Agressieve honden
Bijtincidenten worden sowieso doorgespeeld, zodat ook zij (politie) aan dossiervorming kunnen doen. Dat is nodig om evt. later tot bijvoorbeeld een muilkorf- of aanlijngesbod te komen (hetgeen weer door de gemeente wordt opgelegd)	Bijtincidenten naar politie

In bovenstaande Tabel 3 is te zien hoe de fragmenten uit de tekst gehaald zijn en allemaal een van de vooraf vastgestelde codes hebben gekregen.

Tabel 4. Voorbeeld gegroepeerde fragmenten

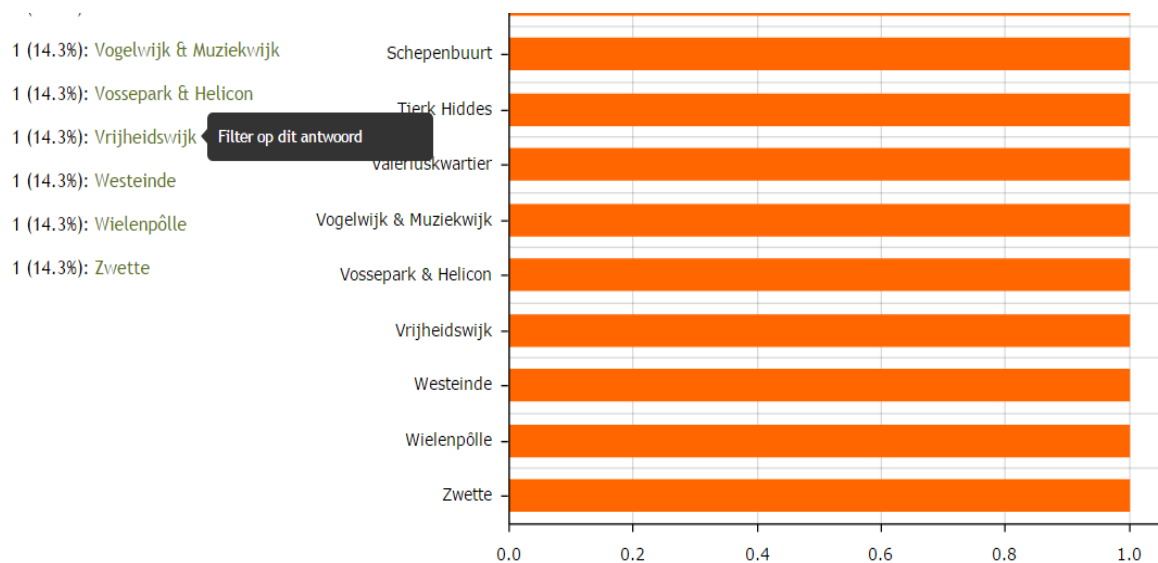
Mishandeling		
Dierenagent		
	Als ik bij iemand thuis kom en er schiet meteen een hond onder de tafel, of iemand die zegt van hé hond en die hond die duikt meteen in elkaar, dan denk ik dat klopt niet. Dan is het vaak dat de eigenaar er op een verkeerde manier mee bezig is	Vermoedens door schrikgedrag
Wijkagent		
	Ja, regelmatig krijgen we meldingen door van hondengeblaf of men vermoedt mishandeling of andere dingen. Die komen wel regelmatig voor.	Regelmatig vermoeden
	Nou de meeste die sturen we gelijk door naar de hondenman, als het gaat om verwaarlozing en mishandeling dan sturen we het gelijk door, want dat is ook de afspraak dat die dat afhandelt.	Mishandeling door sturen
	Dan zijn er spanningen in het gezin. Dus de hond krijgt er ook vaak van langs.	Spanning in gezin
Preventiemedewerker		
	... en als ze het wel melden dan zegt de meldkamer ook, ja waar is het bewijs. Want eer dat het niet op video staat, kun je er juridisch gezien bijna niks mee.	Bewijs nodig
	En wanneer is het fysiek geweld? Mag je een hond een corrigerende tik geven, mag je hem een duwtje geven? Mensen weten niet wat wel en niet mag	Onduidelijk wanneer mishandeling
	Wat wel belangrijk is, wat wij signaleren, zodra mensen hun dieren verwaarlozen of mishandelen. Dan verwaarlozen ze 9 van de 10 keer ook gezinsleden, kinderen, partners en mishandelen die ook.	Gelinkt aan mishandeling gezinsleden

In tabel 4 is af te lezen hoe een deel van de fragmenten met als code 'mishandeling' gegroepeerd zijn. In de meeste rechtste kolom is kort aangegeven waar het fragment over gaat. Dit is gedaan om snel een fragment terug te kunnen zoeken en het schrijven van de resultaten eenvoudiger te maken.

1.4.2 Verwerking enquêtes

Omdat de enquêtes naar een beperkt aantal mensen werd verstuurd, was het niet mogelijk om een statistische analyse uit te voeren. Daarom zijn de resultaten uit de enquêtes in dit onderzoek, op een kwalitatieve manier geanalyseerd. Dit is gedaan door iedere enquêtevraag die bij een subvraag paste ernaast te leggen, en de antwoorden op een beschrijvende manier in de resultaten te verwerken. Naast de vragen, is er in de enquêtes ook naar cijfers over mishandeling, verwaarlozing en overlast gevraagd. De cijfers die hieruit zijn gekomen, zijn op een kwantitatieve manier in het onderzoek verwerkt. Met deze cijfermatige gegevens wordt er in hoofdstuk 1.1 'onderzoekstype en -ontwerp' bedoeld op het kwantitatieve deel van het onderzoek.

Het online analyseren gaf de mogelijkheid tot het filteren van antwoorden. Dit houdt in dat antwoorden van bijvoorbeeld één respondent apart konden worden bekeken en geanalyseerd. Van deze functie is gebruik gemaakt om de werkgebieden van de wijkagenten te kunnen bepalen. Dit werd gedaan door de gegevens van de enquêtes op een wijk te filteren. Zo kon er worden bepaald welke wijken bij welke werkgebieden hoorden. Een voorbeeld van het filteren op wijk is weergegeven in figuur 1. Tevens kon daarmee worden onderzocht in welke mate de hondenproblematiek in de betreffende werkgebieden voorkwam.

Figuur 1. Voorbeeld van antwoorden filteren in de online-enquête.

In bovenstaand figuur 1: Voorbeeld van antwoorden filteren in de online-enquête is te zien dat hier gefilterd wordt op de wijk Vrijheidswijk. Vervolgens kon door dit filteren onderzocht worden welke antwoorden in de enquête van toepassing waren op deze wijk.

2 Resultaten

In dit hoofdstuk worden alle resultaten per subvraag gepresenteerd. Alle interviews en enquêtes zijn in deze resultaten verwerkt. Van de drie woningbouwverenigingen in Leeuwarden zijn er twee die een enquête hebben ingevuld en van de veertien wijkagenten zijn er zeven die de enquête hebben ingevuld. Deze zeven ingevulde enquêtes bevatten informatie over tweeëntwintig van de zesendertig wijken in Leeuwarden. Alle meldingen die tussen de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 bij meldnummer 144 zijn binnengekomen, zijn terug te vinden in bijlage III. Een compleet overzicht van de meldingen naar de wijkagenten, opgesplitst per werkgebied, is te zien in bijlage IV.

2.1 Mishandeling en verwaarlozing

Om de volgende subvraag te kunnen beantwoorden is hij in twee delen gesplitst. Namelijk een deel verwaarlozing en een deel mishandeling. De vraag gaat als volgt:

Wat voor meldingen over mishandeling en verwaarlozing van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn de dierenpolitie, de preventiemedewerker van de Dierenbescherming, de dierenklinieken, de wijkagenten en de beheerder van de Wissel naar hun bevindingen gevraagd.

VERWAARLOZING

In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 zijn er 30 meldingen van verwaarlozing binnen gekomen bij de dierenagent. Deze meldingen betreffen voornamelijk honden met een slechte vachtconditie (vlooien, klitten), honden die in een vervuilde omgeving leven of honden die niet uitgelaten worden. Daarnaast worden ook enkele keren te magere of te dikke honden gemeld. Van al deze meldingen zijn er acht meldingen bestuurs- of strafrechtelijk afgehandeld. Een enkele keer is er een zorgmelding bij de GGZ gemaakt en enkele keren zijn er honden in beslag genomen of geëuthanaseerd. In de andere gevallen bleek er bij controle niets aan de hand te zijn of was de situatie (nog) niet ernstig genoeg om te kunnen ingrijpen.

Ook bij de wijkagenten zijn meldingen **Tabel 5. Aantallen van verwaarlozing per werkgebied van de wijkagenten**

van verwaarlozing binnengekomen. Deze zijn weergegeven in tabel 5. In dezelfde periode hebben zij 22 meldingen binnen gekregen. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt de melding doorverwezen naar de dierenpolitie of handelen ze hem zelf af. *“Als het echt een grote vorm van verwaarlozing is, dan nemen we contact op met de dierenpolitie en dan neemt die het over”*, aldus de wijkagent. Van deze meldingen zijn zij situaties tegengekomen waarbij honden hele dagen alleen moeten doorbrengen, honden die geen lichamelijke verzorging hebben gekregen, honden die in hun eigen ontlasting leven en honden die van de nodige medische verzorging zijn onthouden. Hiervan bestonden de meeste meldingen uit honden die hele dagen alleen thuis moeten doorbrengen. Op de tweede plek komen de meldingen van honden met een gebrek aan lichamelijke verzorging en honden die in hun eigen ontlasting moeten leven.

Werkgebied	Aantal verwaarlozing
Achter de hoven, Huizum-Oost, Schepenbuurt	2
Bedrijventerrein-Oost, Camminghaburen, Kleine Wielen	5
Buitengebied Noordwest, Magere weide, Valeriuskwartier, Vogelwijk & Muziekwijk, Vossepark & Helicon, Westeinde, Zwette	4
Cambuursterhoek, Tjerk Hiddes	3
Blitseard, Grote Wielen, Vrijheidswijk	-
Huizum-West, Nijlân	8
Aldlân, Wielenpolle	0
Totaal	22

De dierenagent geeft aan dat hij met strafbare feiten en volgens de Wet dieren werkt. Bij het toepassen van een proces verbaal worden de vijf vrijheden van Brambell gebruikt. Daarover zegt hij: *“als één van de vijf in principe al niet in orde is, dan is het al verbaal waardig”*. Daarbij gaat het over onderstaande vijf vrijheden (de Wet dieren, artikel 1.3, lid 3), waarbij de dieren vrij moeten zijn van:

- dorst, honger en onjuiste voeding;
- fysiek en fysiologisch ongerief;
- pijn, verwonding en ziektes;
- angst en chronische stress;
- beperking van hun natuurlijk gedrag;

voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd.

De dierenagent is van mening dat problemen omtrent verwaarlozing vaak niet op zichzelf staan, maar dat het vaak een combinatie of opstapeling van problemen is: *“Ja het is vaak én, én. Het is en de zaken in huishouding, op een sociale manier niet de zaken op een rit en ook met dieren de zaken niet op de rit”*. Volgens de preventiemedewerker van de Dierenbescherming krijgen hondeneigenaren nog veel kansen om de situatie te verbeteren voordat er echt kan worden ingegrepen. Daarbij vertelt ze ook dat er niet genoeg tijd en mankracht is om te blijven hercontroleren, waardoor de situatie zich na de afhandeling van de melding weer kan verslechteren zonder dat dit wordt opgemerkt. Verder noemt zij als enige respondent geestelijke verwaarlozing die niet te zien is. Hierbij doelt ze op een hond met een zeer instabiele eigenaar, die last heeft van stemmingswisselingen: *“dat is voor een hond een verschrikkelijke belasting en je kunt hem er niet weghalen”*. Daarnaast is zij van mening dat wanneer mishandeling of verwaarlozing van dieren wordtesignaleerd, dit dan negen van de tien keer ook voor de gezinsleden geldt. Volgens de wijkagent komt verwaarlozing voornamelijk voor in de wijken die “wat minder” zijn. Hij geeft aan dat mensen daar weinig geld hebben en ondanks veel huisdieren bezitten, waardoor er een zekere vorm van verwaarlozing kan plaatsvinden.

In het asiel de Wissel is er volgens de beheerder voornamelijk sprake van medische verwaarlozing. *“Meestal is dat toch door vlooien of een allergie en dat moet toch behandeld worden want de hond heeft er last van. [...] en verder oorontstekingen, oogontstekingen, dat soort dingen”*.

De dierenklinieken geven ook aan met verwaarlozing in aanraking te komen. De dierenarts van dierenkliniek Camminghaburen zegt dat hij erg veel honden met overgewicht ziet, iets wat hij zeker onder verwaarlozing vindt vallen. Volgens hem ziet hij dit voornamelijk bij eigenaren die zelf ook overgewicht hebben. *“Overgewicht dat vind ik wel echt mishandeling”*. *“Ik denk, uit de losse pols hoor, dat ongeveer 70% van de honden te zwaar is en echt 20% dat je denkt van dat moet worden gehalveerd zeg maar”*. De paraveterinair van Elke dierenarts is ook van mening dat te dikke honden onder verwaarlozing vallen, maar zij geeft niet aan in hoeverre zij dit tegenkomt in de kliniek.

Verder komen er volgens de dierenarts van Camminghaburen regelmatig mensen die hun zieke hond niet verder willen behandelen, terwijl dit wel nodig is. Hij is van mening dat sommige honden daardoor onnodig lijden. Ook geeft hij aan dat euthanasie wel eens te lang wordt uitgesteld: *“een paar maanden geleden was er een hond met baarmoederontsteking en dan ging het eigenlijk om, of opereren en dan is ze weer helemaal prima. Of inslapen, want dit gaat niet over. En daar hebben ze nog twee weken mee gewacht voordat ze haar lieten inslapen”*. Ook zeer slechte vachtcondities komt hij tegen. Bij de vraag of hij veel mensen ziet die door de politie met hun hond naar de kliniek zijn gestuurd is zijn antwoord ‘bijna niet’. Wat betreft verwaarlozing geeft de paraveterinair van Elke Dierenarts aan dat ze dit in hun kliniek ook tegenkomen. Daar is het volgens haar vaak een combinatie van problemen zoals een slechte vachtconditie, ondervoeding en onder de vlooien zitten. Ze geeft daarbij wel aan dat het niet veel voorkomt. Aantallen kunnen door beide klinieken niet worden gegeven want zulke zaken worden niet apart bijgehouden, behalve door middel van een notitie op de patiëntenkaart. De paraveterinair zegt dat ze soms wat bevooroordeeld is als er een onverzorgde eigenaar de kliniek binnenstapt. *“Soms zie je het ook wel aan de eigenaar en dat is*

natuurlijk een vooroordeel. Als hier iemand komt met weinig tanden in de mond en heel grof aan de balie is [...] nou dan ga je al gauw naar het dier kijken zonder dat je aanleiding hebt gezien”, aldus de paraveterinair.

OORZAKEN

Opvallend is dat alle instanties redelijk gelijke oorzaken noemen voor het feit dat er honden worden verwaarloosd. Vaak is het volgens hen een opstapeling van problemen waar het dier medeslachtoffer van wordt, waarbij financiële problemen door alle respondenten als grootste oorzaak wordt gezien. De dierenagent zegt dat hij vaak situaties tegenkomt waarbij de eigenaren weinig geld hebben, maar desondanks meerdere huisdieren bezitten en een rommelig en vervuild huis hebben. Daarbij geeft hij aan dat zodra het dier medische zorg nodig heeft, daar dus geen geld voor is. Ook de wijkagent komt situaties tegen waarbij de eigenaren een gebrek aan financiën hebben: *“het zijn vaak mensen die eigenlijk niet rond kunnen komen, omdat ze gewoon geen baan hebben of geen geld hebben”*. De preventiemedewerker van de Dierenbescherming zegt dat de eigenaren vaak in de schuldsanering zitten, onder bewindstelling staan of maatschappelijk werk bij zich hebben lopen. Deze situatie kan volgens haar ontstaan zijn door dommigheid of door een ongelukkige samenloop van omstandigheden. Daarnaast worden er door de dierenpolitie, wijkagent en de preventiemedewerker ook sociale en psychische problemen genoemd. Wijkagent: *“het één is vaak het gevolg van het ander. En dan gaat het balletje rollen. En het is hygiëne, het is sociaal niet helemaal in orde, geestelijk is het niet in orde en soms zit er ook wel geweld bij”*. In ernstige gevallen zegt hij dan contact op te nemen met de gemeente of met de GGD, om samen naar de zaak te kijken. Volgens hem zijn in zulke gevallen de mensen vaak al bij hulporganisaties bekend. Dit gebeurt volgens de dierenagent ook wel eens andersom, waarbij een hulpinstantie zoals de GGZ contact opneemt met de dierenpolitie. Hij geeft aan dat het wel eens voorkomt dat mensen van de GGZ contact met hem opnemen, nadat ze in een huis zijn geweest voor mensen met psychische problemen. Volgens de preventiemedewerker van de Dierenbescherming hebben ze bij de Dierenbescherming ook samenwerkingsverbanden tussen hen en verschillende hulpinstanties lopen, maar is van mening dat dit niet altijd vlekkeloos verloopt. Naast financiële, sociale en psychische problemen, worden er door de dierenpolitie en preventiemedewerker onkunde en een gebrek aan kennis van de (verzorging) van de hond genoemd. De oorzaken van verwaarlozing volgens de wijkagenten (uit de enquêtes), komt grotendeels overeen met de oorzaken die tijdens de interviews zijn gegeven. Deze zijn in tabel 6 weergegeven. Ieder nummer staat voor één wijkagent. De antwoordmogelijkheid ‘geen antwoord’ kon worden aangekruist wanneer de agenten niet wisten in hoeverre dat antwoord een oorzaak zou kunnen zijn.

Tabel 6: Oorzaken van verwaarlozing volgens wijkagenten

	Niet van toepassing	Een beetje van toepassing	Voor een groot deel van toepassing	Geheel van toepassing	Geen antwoord
Door een gebrek aan kennis van eigenaar (onbewust)		3	2		2
Eigenaar mist financiële middelen		2	2	2	1
Door agressief gedrag van de eigenaar	1	2	1		2
Schuld van de hond	4				2
Door lastige (ras)eigenschappen van de hond	3	2			2
Door een gebrek aan tijd van de eigenaar		2	2		2
Door onwilligheid van de eigenaar		2	1	2	2
Eigenaar heeft psychische problemen		2	1	3	1

In de tabel is af te lezen dat enkele agenten van mening zijn dat financiën, onwilligheid en psychische problemen van eigenaren, grote oorzaken zijn van het verwaarlozen van hun hond. Een gebrek aan kennis en tijdgebrek lijkt ook een redelijk grote oorzaak te zijn. Dat het de schuld van de hond is, of door lastige (ras)eigenschappen lijkt volgens de agenten niet tot erg weinig van toepassing te zijn.

Voor de medische problemen zoals oog- en oorontstekingen die de beheerder van de Wissel noemt, wordt het volgende gezegd: *“het is een deel onkunde en soms ook wel een deel financieel. Dat mensen wel naar de dierenarts zijn geweest maar het na drie keer niet meer kunnen betalen”*.

Dat sommige mensen hun hond niet (verder) laten behandelen terwijl dit wel nodig is, komt volgens de dierenarts van dierenkliniek Camminghaburen en de paraveterinair van Elke kliniek tevens door geld, wat zij ook als grootste oorzaak noemen. Het komt volgens beide niet vaak voor dat eigenaren hun hond moedwillig laten lijden. Er zijn mensen, volgens de paraveterinair, die voordat ze naar de kliniek komen eerst telefonisch geholpen willen worden om kosten te besparen. Ze zegt tevens dat mensen soms gewoon niet bekwaam zijn of een geestelijke beperking hebben. Ook de dierenarts van Camminghaburen zegt dat in sommige situaties een hond met bepaalde problemen binnenkomt doordat de eigenaren de problemen zelf niet inzien, maar onwetend zijn. Wat betreft het overgewicht is de dierenarts van mening dat de discipline van de eigenaar van groot belang is: *“[...] alles staat en valt bij de discipline van de eigenaar en als je het zover hebt laten komen, heb je eigenlijk al bewezen dat je de discipline niet hebt”*. Daarbij geeft hij aan, dat wanneer hij de eigenaren ervan wilt overtuigen dat de hond te zwaar is, ze hem vaak niet geloven. De gratis begeleiding die in de kliniek wordt gegeven om de hond te laten afvallen, wordt volgens hem vaak niet aangenomen.

DEELCONCLUSIE

In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 zijn er in totaal 52 meldingen van verwaarlozing binnengekomen. Deze meldingen bestonden uit honden met een slechte lichamelijke verzorging (zoals een slechte vachtconditie met vlooiën en klitten), honden die in een vervuilde omgeving leven, honden die niet worden uitgelaten en honden die hele dagen alleen thuis zitten. Verder zijn er meldingen gedaan van te magere of te dikke honden, honden die in hun eigen ontlasting leven en van honden die de nodige medische zorg zijn onthouden. Het komt ook wel eens voor dat mensen hun hond niet (op tijd) laten behandelen, wanneer dit wel nodig is.

De oorzaak van verwaarlozing is vaak een combinatie van financiële, sociale en geestelijke problemen. Vaak is het huis niet op orde en vervuild, leven er meerdere huisdieren en in sommige gevallen is de eigenaar (of het gezin) al bij een zorginstelling bekend. Een gebrek aan financiën wordt echter als grootste oorzaak genoemd. Verder komt verwaarlozing door onkunde en een gebrek aan kennis van de eigenaren.

MISHANDELING

In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 zijn er vijf meldingen van mishandeling binnengekomen bij de dierenagent. In al deze gevallen was er geen bewijs. Iedere keer heeft de dierenpolitie moeten vaststellen dat de hond er goed uitzag. Bij drie van de vijf meldingen betrof deze een Amerikaanse Staffordshire Bull Terriër of Pitbull. De wijkagenten hebben in deze periode tien meldingen binnengekregen. De meeste wijkagenten hebben de meldingen direct doorgestuurd naar de dierenpolitie. Eén agent geeft echter aan, dat hij situaties heeft gezien waarbij de hond letsel is aangebracht en een hond die door mishandeling is gestorven. Tabel 7 laat zien hoeveel meldingen van mishandeling er per werkgebied van de wijkagenten zijn binnengekomen.

Tabel 7. Aantallen mishandeling per werkgebied van de wijkagenten

Werkgebied	Aantal mishandeling
Achter de hoven, Huizum-Oost, Schepenbuurt	0
Bedrijventerrein-Oost, Camminghaburen, Kleine Wielen	3
Buitengebied Noordwest, Magere weide, Valeriuskwartier, Vogelwijk & Muziekwijk, Vossepark & Helicon, Westeinde, Zwette	0
Cambuursterhoek, Tjerk Hiddes	1
Blitseard, Grote Wielen, Vrijheidswijk	-
Huizum-West, Nijlân	6
Aldlân, Wielenpolle	0
<i>Totaal</i>	<i>10</i>

In tabel 7 is af te lezen dat de meeste meldingen over mishandeling uit de wijken Huizum-West en Nijlân afkomstig zijn. Uit deze wijken samen zijn 6 van de 10 meldingen gekomen.

Mishandeling blijkt volgens de respondenten moeilijk vast te stellen. De dierenpolitie en preventiemedewerker van de Dierenbescherming geven aan dat er altijd bewijs in de vorm van een video moet zijn, of dat de dader op heterdaad moet worden betrapt. Bewijs kan ook komen doordat de hond bij de dierenarts is geweest en er bijvoorbeeld botbreuken worden vastgesteld. Of de oorzaak daarvan door mishandeling komt is dan vaak nog onzeker. De preventiemedewerker van de Dierenbescherming geeft aan dat er zonder bewijs juridisch gezien geen stappen kunnen worden gezet. Vermoedens van mishandeling zijn er wel volgens de dierenpolitie: *“Als ik bij iemand thuis kom en er schiet meteen een hond onder de tafel, of iemand die zegt van ‘hé hond’ en die hond die duikt meteen in elkaar dan denk ik van dat klopt niet. Dan is het vaak dat de eigenaar er op een verkeerde manier mee bezig is”*. Ook Elke Kliniek geeft aan waardoor vermoedens ontstaan: *“de eerste symptomen wat je vaak ziet is heel erg bang zijn. En dan voor de eigenaar zelf of voor scherpe geluiden. Dus als er een deur dichtvalt dat ze heel erg opschrikken. Dat zijn gedragingen waarvan wij al zoiets hebben van dit klopt niet”*. Als er in de kliniek duidelijke vermoedens van mishandeling zijn dan wordt er actie ondernomen. Elke: *“als er bij ons twijfel is dan doen wij daar wat mee. Er is iemand die het moet opnemen voor het dier”*. Waar dan precies een melding naartoe gaat, dat was de paraveterinair niet helemaal duidelijk, omdat het altijd via de dierenartsen in de kliniek gaat.

Meldingen van mishandeling worden wel gedaan. Deze komen voornamelijk binnen bij de wijkagenten en de dierenpolitie. Volgens de wijkagent worden de serieuzere zaken die bij hen binnenkomen gelijk doorgestuurd naar de dierenpolitie en handelt die de melding verder af. Vaak blijft het bij vermoedens en is er geen bewijs. Hier houdt het dan ook vaak op, totdat er opnieuw een melding over het dier binnenkomt. Volgens de dierenpolitie komen er voornamelijk meldingen binnen over mishandeling van de American Staffordshire. *“Als je met name kijkt naar de mishandeling dan zit je vaak in de groep die vaak Amerikaanse Staffords hebben, dat type honden, de vechthonden”*. Volgens hem worden deze honden vaak wat strakker aangepakt en kan een *“corrigerende tik”* volgens omstanders lijken op mishandeling. Wanneer iets onder mishandeling valt is bij veel mensen vaak onduidelijk en lijkt een grijs gebied. De dierenarts van Dierenkliniek Camminghaburen geeft aan dat hij in de kliniek niet vaak vermoedens van fysieke mishandeling heeft.

OORZAKEN

Volgens de wijkagent komt mishandeling vaak voort uit spanningen die er al zijn binnen het gezin. Ook zegt de preventiemedewerker dat zodra er mishandeling van het dier voorkomt, vaak ook de gezinsleden en partners worden mishandeld. De oorzaken van mishandeling volgens de wijkagenten

liggen redelijk uiteen. Deze zijn te zien in tabel 8. 'Geen antwoord' kon in dit geval twee mogelijkheden betekenen; namelijk geen idee, of dat ze geen mishandeling in hun wijken tegenkomen. Ieder cijfer staat voor het antwoord van één wijkagent.

Tabel 8: Oorzaken van mishandeling volgens wijkagenten

	Niet van toepassing	Een beetje van toepassing	Voor een groot deel van toepassing	Geheel van toepassing	Geen antwoord
Door een gebrek aan kennis van eigenaar (onbewust)			2	1	4
Door agressief gedrag van de eigenaar		1	1	1	3
Door een slechte opvoeding van de hond				3	4
Schuld van de hond	1	1			4
Door lastige (ras)eigenschappen van de hond		2	1		4
Eigenaar heeft psychische problemen		1	2	1	3
Ik had geen incident met mishandeling					1

Een slechte opvoeding van de hond blijkt volgens drie wijkagenten de grootste oorzaak wat leidt tot mishandeling. Ook een gebrek aan kennis, psychische problemen van de eigenaar en agressiviteit lijken voor een groot deel van toepassing te zijn volgens enkele agenten. De agenten zijn erover eens dat het (grotendeels) niet de eigen schuld van de hond is.

DEELCONCLUSIE

In de periode tussen 1 januari 2014 en 1 oktober 2015 zijn er 15 meldingen van mishandeling binnengekomen. Mishandeling is moeilijk vast te stellen. Vaak is er geen bewijs waardoor er juridisch gezien geen actie kan worden ondernomen. Vermoedens van mishandeling zijn er overigens wel. Meldingen die bij de dierenpolitie binnenkomen, betreffen voornamelijk het type 'vechthonden'. Dit komt doordat deze honden strakker worden aangepakt, wat voor veel mensen overkomt alsof de hond wordt mishandeld. Mishandeling van honden blijkt vaak een grijs gebied, omdat het niet duidelijk is wanneer iets onder mishandeling valt en wanneer niet.

Oorzaken van mishandeling zijn spanningen in een gezin, dat de hond slecht is opgevoed waardoor die wordt geslagen, door een gebrek aan kennis van de eigenaren, en ook psychische problemen en agressiviteit zijn oorzaken waardoor honden worden mishandeld.

2.2 Overlast

Om de hondenoverlast in Leeuwarden goed te kunnen onderzoeken zijn er enkele aspecten van overlast concreet gemaakt en apart bevraagd. Deze aspecten bestaan uit bijtincidenten, agressieve honden, geluidsoverlast, loslopende honden en vechthonden. Alle aspecten van overlast, met ieder hun eigen subvraag, zijn onderverdeeld in aparte paragrafen. De onderzoeksvraag van overlast gaat als volgt:

- *Wat voor meldingen van overlast door honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden signaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?*

Omdat de wijkagenten, door middel van de enquête, aantallen en oorzaken van overlast in het algemeen (en niet per aspect) hebben gegeven, worden deze hier beschreven. In tabel 9 zijn het aantal meldingen per werkgebied (waarvan informatie is verkregen) van de wijkagenten weergegeven.

Tabel 9. Aantal meldingen van overlast per werkgebied van de wijkagenten

Werkgebied	Aantal overlast
Achter de hoven, Huizum-Oost, Schepenbuurt	5
Bedrijventerrein-Oost, Camminghaburen, Kleine Wielen	30
Buitengebied Noordwest, Magere weide, Valeriuskwartier, Vogelwijk & Muziekwijk, Vossepark & Helicon, Westeinde, Zwette	10
Cambuursterhoek, Tjerk Hiddes	10
Blitseard, Grote Wielen, Vrijheidswijk	-
Huizum-West, Nijlân	15
Aldlân, Wielenpolle	5
<u>Totaal</u>	<u>75</u>

In de periode tussen 1 januari 2014 en 1 oktober 2015 zijn er 75 meldingen van overlast binnengekomen. De meeste meldingen betroffen geluidsoverlast door honden. Daarnaast zaten er meldingen tussen over bijtincidenten tussen honden en andere dieren, meldingen over bijtincidenten tussen honden en mensen, meldingen om angst voor agressieve honden en ten slotte meldingen over loslopende honden op plaatsen waar dat niet is toegestaan. In de enquête hebben zij tevens aangegeven waardoor overlast, volgens hen, ontstaat. Deze oorzaken zijn in tabel 10 weergegeven. Hierbij is nogmaals aan te merken dat de meeste meldingen uit geluidsoverlast bestonden.

Tabel 10. Oorzaken van overlast volgens wijkagenten.

	Niet van toepassing	Een beetje van toepassing	Voor een groot deel van toepassing	Geheel van toepassing	Geen antwoord
Door een gebrek aan kennis van eigenaar (onbewust)	1	2	1	3	
Eigenaar mist financiële middelen	1	2	2	1	
Eigenaar gaat niet goed (fout) met hond om		2	2	3	
Hond is niet opgevoed		2	3	1	
Hond heeft lastige (ras)eigenschappen	2	3		1	1
Door een gebrek aan tijd van de eigenaar	1	2	2	1	
Door onwilligheid van de eigenaar		2	2	2	
Door omgevingsfactoren (weinig plek om hond te laten rennen)		3	3		
Hond krijgt niet voldoende aandacht		3	3		
Door agressieve eigenaar	2	2		1	1
Eigenaar heeft psychische problemen		4		1	1

Zoals in de tabel af te lezen is, liggen de oorzaken volgens de wijkagenten redelijk verspreid. Te zien is dat bijna alle aspecten deels van toepassing zijn op de oorzaken van overlast. Een gebrek aan kennis van de eigenaar, onwilligheid en het fout omgaan met de hond lijken nog de grootste oorzaken te zijn.

2.2.1 Bijtincidenten

De subvraag met betrekking tot bijtincidenten is als volgt: *“Wat voor meldingen over bijtincidenten worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?”* Om antwoord te kunnen geven op deze vraag zijn de dierenagent, de wijkagenten, de dierenklinieken, de hondengedragdeskundige en de beheerder van de Wissel over dit onderwerp bevraagd. Bijtincidenten kunnen uiteen gezet worden naar bijtincidenten tussen hond en mens, en bijtincidenten tussen honden, of van hond naar een ander dier.

In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 zijn er via meldnummer 144 vier meldingen van bijtincidenten binnengekomen bij de dierenagent. Dit betrof een bijtincident waarbij een hond een andere hond beet. Dit is, zoals hierboven uitgelegd, afgehandeld door de diensthondengeleider. Een ander bijtincident betrof een hond welke door de eigenaar is opgezet tegen een wijkagent. Deze hond werd gelijk in beslag genomen en tegen de eigenaar is strafrechtelijk opgetreden. Verder was er een melding over een hond die een angstbijter bleek te zijn en als laatste was er een melding over een hond die al meerdere bijtincidenten heeft gehad. Deze hond is vrijwillig aan het asiel afgestaan, maar was onhandelbaar en daardoor niet meer herplaatsbaar. Ook bij de wijkagenten zijn meldingen van bijtincidenten binnengekomen. Vier wijkagenten geven aan meldingen binnen te hebben gekregen over bijtincidenten tussen honden, of van een hond naar een ander dier. Drie agenten geven aan meldingen te hebben gekregen over bijtincidenten van een hond naar een mens. Als het gaat om meldingen over hondenoverlast, dan staan meldingen van bijtincidenten op de vierde plaats.

Zowel de dierenagent als Stadstoezicht geven aan dat wanneer er bij hen een melding van een bijtincident binnenkomt, deze doorgespeeld worden naar de diensthondengeleider van de politie.

Volgens de dierenagent is dit om de hond te bekijken en om te controleren hoeveel bijtincidenten er met deze hond zijn geweest. Dit is volgens hem nodig om in het kader van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de gemeente Leeuwarden een muilkorfgebod op te kunnen leggen, of via bestuursrecht de eigenaar te dwingen met de hond op cursus te gaan. Weigert de eigenaar dit, dan kan de hond in beslag worden genomen. Daarnaast geeft hij aan dat er door de hondengeleider een onderzoek wordt ingesteld, om te achterhalen wat er met de hond gebeurd is.

In artikel 2:59 van de APV van de gemeente Leeuwarden, is opgenomen dat eigenaren van honden die als gevaarlijk of hinderlijk worden gezien, door het college van burgemeester en wethouders een muilkorfgebod of aanlijngesbod opgelegd krijgen voor hun hond wanneer het college dit noodzakelijk vindt door het gedrag van de hond.

Bij beide dierenklinieken komen regelmatig bijtincidenten tussen honden, of van hond naar ander dier voor. Volgens de dierenarts van Dierenkliniek Camminghaburen komt er eens per maand of eens per twee maanden wel een hond of ander dier binnen dat gebeten is door een hond. Bij Elke Dierenkliniek is dit volgens de paraveterinair gemiddeld eens in de drie weken. Daarnaast geeft ze aan dat er ook mensen zijn, die bellen omdat ze hun hond niet meer vertrouwen. *“In de meeste gevallen wordt dan het advies gegeven om contact te zoeken met een gedragsdeskundige. Komt daar een rapport uit dat de hond niet meer te herplaatsen is of het een gevaar is, dan wordt er een keuze gemaakt tot het eventueel euthanaseren. Dit wordt niet zomaar even op basis van verhalen gedaan, maar we krijgen die vraag wel regelmatig”*. Daarnaast zegt ze dat er redelijk veel vraag naar euthanasie is, vanwege dominant of agressief gedrag. Zij noemt een gemiddelde van eens in de twee weken. Als er in het asiel honden binnenkomen die te gevaarlijk zijn om te herplaatsen, worden deze in het asiel afgewezen en verwijzen zij ze door naar een andere instantie die de hond onderzoekt en met de hond gaat trainen. Volgens de beheerder van De Wissel komt dit redelijk weinig voor. Hij schat dit aantal op 5 à 6 honden per jaar. Dit is gebaseerd op een aantal van 90 honden waarvan afstand is gedaan in 2014 (de overige 110 honden waren zwerfdieren en konden terug naar de eigenaar) (Dierenopvang De Wissel, z.d.). De preventiemedewerker van de Dierenbescherming geeft aan dat het lastig is om aangifte te doen van een bijtincident. Volgens haar heeft dit verband met de werkdruk bij de politie. Daarnaast geeft ze aan dat mensen die door hun eigen hond gebeten worden, dit vaak niet naar buiten brengen: *“Mensen die door hun eigen hond gebeten worden, brengen dat niet naar buiten. Dat klinkt een beetje dom en voelt aan als onkunde”*.

OORZAKEN

Volgens de dierenagent is opvoeding, of het gebrek daaraan, een oorzaak van bijtincidenten. De beheerder van De Wissel ziet voornamelijk angst en onzekerheid bij de hond als oorzaak van een bijtincident. Zowel de preventiemedewerker als de paraveterinair van Elke Dierenartsen noemen dominantie bij de hond als oorzaak waardoor mensen gebeten worden. De paraveterinair geeft aan dat een reden vaak dominantie is; *“Soms komt het door de hormonen, soms is het de aard van het beestje, maar met name dominantie. Het ook willen domineren van het baasje, hoger in de rang voelen dan de mens”*. Ook is zij van mening dat de eigenaren niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan.

DEELCONCLUSIE

In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 zijn er 4 meldingen van bijtincidenten bij meldnummer 144 binnengekomen. Overige aantallen over bijtincidenten zijn niet bekend. Bijtincidenten die gemeld worden bij de politie worden over het algemeen doorgestuurd naar de diensthondengeleider welke ze vervolgens afhandelt. Aangifte doen van een bijtincident is lastig omdat de tijds- en werkdruk bij de politie te hoog is om deze aangiftes te kunnen afhandelen. De dierenklinieken zien vooral bijtincidenten tussen honden, en tussen honden en andere dieren voorbijkomen. Dit komt ongeveer één keer per maand, of eens in de drie weken voor. Honden die in het asiel worden afgewezen omdat ze een te groot risico zijn, gebeurd ongeveer vijf à zes keer per

jaar. De oorzaken zijn een gebrek aan opvoeding, dominantie of door angst en onzekerheid bij de hond. Mensen weten ook niet hoe ze met dominante en gevaarlijke honden om moeten gaan.

2.2.2 Agressieve honden

Om de vraag *“Wat voor meldingen over agressief gedrag van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden signaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan”* te kunnen beantwoorden zijn Stadstoezicht, de wijkagenten, de hondengedragsdeskundige, de preventiemedewerker van de Dierenbescherming en de beheerder van de Wissel ondervraagd.

Drie van de zeven wijkagenten geven in de enquêtes aan dat ze wel eens meldingen binnen hebben gekregen om angst voor agressieve honden. Deze meldingen staan bij de wijkagenten op de derde plek als het gaat om meldingen die binnenkomen over overlast door honden. Bij Stadstoezicht komen hier ook meldingen van binnen. Hoeveel dit er precies zijn is niet duidelijk, maar van de 788 meldingen die over dieren zijn binnengekomen, bestond ongeveer 10% uit meldingen van gevaarlijke honden en geluidsoverlast door honden.

Zowel de wijkagenten als Stadstoezicht en de beheerder van de Wissel geven aan dat ze niet veel agressieve honden voorbij zien komen. Als het gaat om honden die agressief gedrag vertonen ligt dat probleem, volgens de wijkagent, voornamelijk bij de ‘vechthonden’, zoals hij ze noemt, tijdens het uitlaten. De beheerder van de Wissel geeft aan dat er weinig agressieve honden in het asiel terecht komen. Mocht er sprake zijn van echt gevaarlijk gedrag, dan worden de honden naar andere instanties doorverwezen om het gedrag te onderzoeken en om ze te trainen. Dit gebeurt echter maar vijf of zes keer per jaar volgens hem, op een aantal van ongeveer 90 honden per jaar (gebaseerd op 2014). Waar het asiel wel last van heeft, zijn honden die in het asiel worden gebracht door eigenaren die hun hond via Marktplaats hebben gekocht. Hij geeft aan dat de honden op Marktplaats worden aangeboden als lieve honden, maar dat het in de praktijk echter anders blijkt. Die honden eindigen dan uiteindelijk toch nog in het asiel, omdat ze gevaarlijk gedrag vertonen. Een ander probleem dat door de beheerder genoemd wordt zijn de zogenaamde ‘modehonden’. Dit zijn volgens hem honden van rassen die in een bepaalde periode erg populair zijn en door veel mensen worden aangeschaft. Hij zegt dat een deel daarvan uiteindelijk door onder andere agressie in het asiel eindigt. *“Ik heb het bij heel veel hondensoorten gezien die zijn binnengekomen en op een gegeven moment in de mode waren. Als je een modehond krijgt, dan is op een gegeven moment agressie tegen de baas een bijproduct”*, aldus de beheerder.

De hondengedragsdeskundige, die het project in de wijk Heechterp-Schieringen heeft geleid, zei dat ze in haar groep wel meerdere honden had die agressief gedrag vertoonden, voornamelijk naar andere honden. Zij is van mening dat veel van deze honden niet agressief zijn, maar bang zijn. Meldingen van agressieve honden komen bij Stadstoezicht binnen. Afhankelijk van het incident doen zij hier zelf iets aan, of wordt dit samen met de diensthondengeleider afgehandeld. Over deze meldingen zegt hij het volgende: *“over het algemeen bestaan de meldingen over gevaarlijke honden uit meldingen, waarbij een hond los liep en vervolgens bijvoorbeeld op iemand af is komen rennen. Vervolgens ontstaat er voor de hond vaak een spel, wat sommige mensen interpreteren als zijnde bijten”*.

OORZAKEN

Volgens de beheerder van de Wissel en de hondengedragsdeskundige vertonen honden voornamelijk agressief gedrag door onzekerheid en angst in de hond. De beheerder geeft aan dat mensen vaak verkeerd omgaan met de waarschuwingssignalen van een hond. Volgens hem zien veel mensen deze signalen helemaal niet, wat tot gevaarlijke situaties zoals agressief gedrag of zelfs bijtincidenten kan leiden. De mening van de hondengedragsdeskundige komt hiermee overeen. Zij geeft ook aan dat mensen vaak denken dat ze met een agressieve hond te maken hebben, terwijl deze hond angstig is: *“mensen interpreteren gedrag van een hond bijna altijd verkeerd”*. De coördinator van Stadstoezicht

geeft aan dat mensen agressief gedrag ook op een andere manier fout interpreteren: *“veel ‘gevaarlijke situaties’ met honden zijn redelijk te verklaren als je het verhaal even goed aanhoort”*. Hij is van mening dat mensen soms denken dat er een hond agressief gedrag vertoont, terwijl deze alleen maar aan het spelen is. De oorzaak van agressie vanuit de ‘modehonden’ komt volgens de beheerder van de Wissel door het volgende: *“Het zit er gewoon ingebakken, omdat mensen niet meer zien wat ze bij elkaar kunnen zetten. Ze doen veel familie bij elkaar en daardoor krijg je bij sommige rassen ook ziektebeelden”*. Daarmee doelt hij op de manier van fokken. Doordat allerlei honden maar bij elkaar worden gezet, is één van de problemen die ontstaat agressie. Volgens hem is dit vaak angstagressie.

DEELCONCLUSIE

Meldingen over agressief gedrag komen wel binnen, aantallen zijn echter niet bekend. Vaak zijn deze meldingen onterecht omdat mensen het ‘agressieve gedrag’ fout interpreteren. In eerste instantie doordat mensen denken dat de hond agressief of gevaarlijk is, maar feitelijk is de hond vaak bang. In tweede instantie doordat mensen denken dat de hond agressief is, maar eigenlijk spelgedrag vertoont. Een gebrek aan kennis en het verkeerd (of niet) interpreteren van gedrag zijn de voornaamste oorzaken. Problemen die in het asiel voorkomen zijn ‘modehonden’ met agressie. Dit komt door een verkeerde manier van fokken. Een ander probleem zijn honden die door eigenaren worden aangeschaft via Marktplaats. Deze honden blijken niet altijd betrouwbaar te zijn en eindigen daarom soms in het asiel.

2.2.3 Loslopende honden

De subvraag over loslopende honden is als volgt: *“Wat voor meldingen over loslopende honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden signaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?”* Over dit onderwerp zijn Stadstoezicht, de wijkagenten en de hondengedragdeskundige bevraagd naar hun bevindingen. Het gaat hierbij om honden die loslopen buiten de aangewezen plaatsen hiervoor.

Meldingen van loslopende honden komen bij zowel de wijkagenten als bij Stadstoezicht regelmatig binnen. Volgens de wijkagenten staan de meldingen van loslopende honden op de tweede plek van de meest voorkomende hondgerelateerde meldingen. In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015 zijn er bij Stadstoezicht 788 meldingen met betrekking tot dieren binnengekomen. Hiervan betreft ongeveer 30% meldingen over loslopende honden, dit zijn respectievelijk 136 meldingen. Van de 75 meldingen van overlast die bij de wijkagenten zijn binnengekomen bestaat ook een deel uit meldingen over loslopende honden. Hoe groot dit deel is, is helaas niet bekend. In de wijken Heechterp en Schieringen is na het project van Alice Wildeboer gecontroleerd op loslopende honden. Tijdens die controle zijn er 87 honden waargenomen, waarvan er toen drie losliepen. Zij geeft dan ook aan dat het aantal loslopende honden na haar project in deze wijken minder is geworden.

Volgens Stadstoezicht komen meldingen over loslopende honden op plekken waar dit niet is toegestaan, zeer geregeld voor. Dit betreffen meldingen uit verschillende wijken en gaan zowel over woonwijken als parken. Volgend de wijkagent doen loslopende honden overal hun behoefte en zitten ze achter de eenden aan. Stadstoezicht denkt dat meldingen ook worden gedaan omdat mensen er zelf last van hebben: *“In veel gevallen loopt er vaak één hond los en is de ander aangeliind. De hond, welke losloopt, zal dan vaak de ander opzoeken. Dit loopt wel eens uit op ‘ruzie’ tussen beide en derhalve dan ook soms tussen de eigenaren”*. Hij geeft daarbij aan dat er geen bepaald ‘type’ mens is aan te wijzen die structureel de hond los laat lopen. De wijkagent geeft aan dat Stadstoezicht verantwoordelijk is voor de controle op loslopende honden. Echter doen zij volgens de wijkagent steeds minder op het gebied van loslopende honden, doordat zij steeds meer taken tot zich krijgen en er geen tijd meer voor hebben. Volgens de hondengedragdeskundige is het ook lastig te

handhaven: *“handhaving kan niets meer doen dan een rondje lopen en een bekeuring uitdelen. Als zij er dan net om 14.00 zijn en om 15.00 komen de mensen die hun hond los laten lopen, je loopt dan een beetje als een kip zonder kop door zo’n wijk heen”*. De hondengedragdeskundige geeft daarnaast aan dat Leeuwarden een voortvarend hondenbeleid heeft: *“elke wijk heeft zijn losloopterreintje. We hebben prachtige losloopgebieden, Leeuwarder Bos, Groene Ster, Froskepolle. De mogelijkheden zijn in Leeuwarden echt heel groot en goed georganiseerd in vergelijking met andere steden”*. De wijkagent is het er echter niet mee eens; *“loslopende honden zijn altijd een groot probleem. In de APV staat ook dat de honden niet los mogen lopen, tenzij daar een aangewezen plaats voor is. Die zijn er niet zo heel veel in Leeuwarden, die plekken. Vaak moeten mensen verder lopen met hun hond om daar te komen”*. Dit is opgenomen in artikel 2:57 van de APV.

ORZAKEN

De oorzaak van overlast door loslopende honden ligt volgens de geïnterviewde personen bij de eigenaar. *“Het is eigenlijk een gebrek aan kennis, omgang en daarnaast ook een stuk mentaliteit dat dit probleem veroorzaakt”* stelt de hondengedragdeskundige, *“overlast door loslopende honden ligt bij een eigenaar die zich niet stoort aan de rest van de omgeving en gewoon doet waar die zin in heeft”*. Stadstoezicht geeft aan dat het voornamelijk uit gemak is dat mensen hun hond los laten lopen. Het grootste gedeelte van de meldingen van loslopende honden komen volgens hem door het feit dat mensen er dan zelf last van hebben.

DEELCONCLUSIE

De controle op loslopende honden gaat niet eenvoudig. Stadstoezichthouders hebben deze taak, maar komen vaak tijd te kort. Leeuwarden kent meerdere uitlaatveldjes en meerdere grote losloopterreinen, toch worden er buiten deze gelegenheden ook honden los gelaten. De oorzaak hiervan ligt volgens de respondenten bij de mentaliteit van de eigenaar. Tussen 1 januari 2014 en 1 oktober 2015 zijn er bij Stadstoezicht 136 meldingen van loslopende honden binnengekomen. Om hoeveel meldingen het bij de wijkagenten gaat is niet duidelijk. Bij controle na het project in Heechterp-Schieringen werden er drie loslopende honden geconstateerd. Verder zijn er meldingen van loslopende honden bij de wijkagenten binnengekomen, hoeveel dat er precies zijn is niet duidelijk.

2.2.4 Geluidsoverlast

De subvraag bij geluidsoverlast is als volgt: *Wat voor meldingen over geluidsoverlast van honden worden er door verschillende instanties in Leeuwarden gesignaleerd en wat zijn volgens hen de oorzaken hiervan?* Om deze vraag te beantwoorden zijn de wijkagenten, Stadstoezicht en de woningbouwverenigingen gevraagd naar hun bevindingen hierover.

Alle respondenten geven aan meldingen van geluidsoverlast door honden binnen te krijgen. Uit de enquêtes van de woningbouwverenigingen bleek dat zij tussen 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015, 80 meldingen van geluidsoverlast binnen hebben gekregen. Ook bij de wijkagenten zijn deze meldingen binnengekomen. Zij geven zelfs aan, dat wanneer het om hondgerelateerde meldingen gaat, meldingen over geluidsoverlast het meeste voorkomen. Hoeveel meldingen van geluidsoverlast zijn binnengekomen, is niet bekend. Bij Stadstoezicht zijn er respectievelijk 78 meldingen binnengekomen. Deze meldingen waren echter een combinatie van gevaarlijke honden en geluidsoverlast. Hoeveel daarvan geluidsoverlast betroffen is niet duidelijk.

Wanneer een melding over geluidsoverlast bij de politie binnenkomt, komt deze volgens de wijkagent meestal aan bij het wijksecretariaat. Deze filtert de melding naar de betreffende wijkagent. Het kan volgens hem ook zo zijn dat de melding doorgaat naar het Meldpunt Overlast, of naar een woningstichting. Hij geeft aan dat het ook kan dat ze de zaak samen oppakken; *“vaak werken we wel samen als het helemaal de spuigaten uitloopt. Dan gaan we met elkaar in conclaaf hoe we dit gaan*

aanpakken en gaan we samen naar het adres toe". Wanneer er al meerdere meldingen over een adres binnenkomen, geeft hij aan dat er dan sowieso een proces-verbaal voor de eigenaar van de hond wordt uitgeschreven. Volgens Stadstoezicht moet geluidsoverlast eerst door een handhaver worden vastgesteld voordat er iets met een melding kan worden gedaan. Dit kan bijvoorbeeld door eigen waarnemingen of het meten van het geluid. De woningbouwen geven beide aan dat er altijd actie ondernomen wordt zodra er een melding van geluidsoverlast binnenkomt. In de Algemene Plaatselijke Verordening van Leeuwarden is opgenomen in artikel 4:6a dat "degene die de zorg heeft voor een dier, moet voorkomen dat dit voor een omwonende of overigens voor de omgeving geluidshinder veroorzaakt".

OORZAKEN

Als oorzaken voor geluidsoverlast door honden wordt door de wijkagent genoemd dat dit voornamelijk honden betreft die alleen thuis worden gelaten, of buiten op het balkon worden gezet. De honden worden volgens hem niet goed opgevoed. Daarnaast zegt hij dat het ook kan komen door de wijken waar deze meldingen vooral vandaan komen. *"Als je in een goedkoop flatje woont of in een rijtjeswoning die vrij oud is, dan is de overlast natuurlijk een stuk groter dan in de nieuwere huizen"*. Hiermee doelt de wijkagent op de gehorigheid van de oude huizen. Ook geeft hij aan dat geluidsoverlast voornamelijk voorkomt in de "sociaal mindere" wijken; de wijken die tegen het centrum aanzitten en de wijken meer aan de westkant van Leeuwarden: *"het heeft ook wel met gedrag te maken. Mensen die er wel of niet wat aan willen doen en in de minder sociale wijken, daar hebben de mensen lak aan wat de burens ervan vinden"*. Ook wordt er geluidsoverlast door honden gemeld als de eigenaar wel thuis is. *"Nou het gebeurt ook wel als de mensen gewoon thuis zijn. Die schreeuwen dan net zo hard totdat de hond stil is, dan hebben de mensen meer last van het geschreeuw van de buurvrouw dan van het hondengeblaf"*, aldus de wijkagent. Hij geeft aan dat het lastig is om een duidelijke oorzaak aan te wijzen. *"Ik kan zien aan de meldingen dat het in minder sociale wijken meer voorkomt, maar of dat door het asociale gedrag komt, of door het soort woningen, dat is moeilijk te peilen"*. In tabel 11 zijn de oorzaken volgens de woningbouwverenigingen weergegeven. Ieder cijfer staat voor het antwoord van één vereniging.

Tabel 11. Oorzaken van overlast volgens woningbouwverenigingen

	Ja	Nee	Weet niet
Eigenaar is weinig tot niet thuis	2		
Eigenaar heeft de hond niet onder controle	2		
Hond krijgt geen aandacht (eigenaar is wel thuis)	1		
Eigenaar heeft meerdere (persoonlijke) problemen	2		
Eigenaar heeft meer dan 1 hond in huis	1		
Hond wordt alleen buiten in de tuin gelaten		1	

Dat de eigenaren weinig tot niet thuis zijn, hun honden niet onder controle hebben en dat de eigenaren meerdere (persoonlijke) problemen hebben, dragen volgens beide woningbouwverenigingen allemaal bij aan de oorzaken van geluidsoverlast. Dat de hond weinig aandacht krijgt en dat er meer dan één hond in huis is, zijn volgens één woningbouwvereniging ook oorzaken. Geen oorzaak is dat de hond alleen buiten wordt gelaten.

DEELCONCLUSIE

Meldingen van geluidsoverlast worden redelijk veel gedaan. Bij de woningbouwverenigingen zijn er tussen 1 januari 2014 en 1 oktober 2015 80 meldingen binnengekomen. Bij de wijkagenten zijn ook meldingen binnengekomen. Bij hoeveel meldingen dit om geluidsoverlast ging is echter niet bekend. Deze meldingen worden voornamelijk gedaan wanneer de eigenaren niet thuis zijn en de hond loopt te blaffen. De geluidsoverlast is het grootst in de minder sociale wijken en in de wijken met oude

huizen. De overlast wordt vooral veroorzaakt doordat de honden niet worden opgevoed en de eigenaren de honden niet onder controle hebben. Daarnaast hebben de eigenaren soms meerdere (persoonlijke) problemen, krijgt de hond vaak te weinig aandacht en is er meer dan één hond in huis.

2.3 Vechthonden

Meerdere respondenten waren van mening dat de zogenoemde vechthonden ook bijdragen aan de problematiek omtrent honden. Deze vraag gaat als volgt:

Wat voor problematiek omtrent vechthonden wordt er door de instanties in Leeuwarden signaleerd en wat zijn volgens de hen de oorzaken daarvan? Hieronder is beschreven wat de hondengedragdeskundige van de Dierenbescherming, de dierenarts van dierenkliniek Camminghaburen en de beheerder van de Wissel hierover te zeggen hebben.

De hondengedragdeskundige is van mening dat de meeste eigenaren van vechthonden niet door hebben wat ze aan de riem hebben. *“Je hebt een zodanig bereik aan honden wat gewoon niet voor beginners is. Mensen die denken ‘wat een leuke hond’ en hup, ze schaffen een hond aan. Totaal onvoorbereid, zonder kennis en koop maar”,* aldus de hondengedragdeskundige. De beheerder van de Wissel is het daarmee eens: *“ze zijn toch wat moeilijker dan de meeste mensen denken, het zijn wel hele specifieke honden. Goed opgevoed zijn het fantastische honden om in huis te hebben, doe je het niet goed, kunnen het hele vervelende honden zijn”.* Ook de dierenarts van Dierenkliniek Camminghaburen geeft aan dat het vaak misgaat met de opvoeding van deze honden: *“het gros van de American Staffordshire terriërs is gewoon niet opgevoed, echt de meerderheid. Ze vinden de honden leuk zolang ze klein zijn en dan worden ze groot. Ze gaan niet op cursussen, corrigeren niet, je ziet het als ze binnenkomen. De band tussen hond en eigenaar is gewoon niet goed”.* Daarnaast vindt hij het frappant dat deze mensen, vaak met weinig geld, het voor elkaar krijgen om zo’n hond aan te schaffen. Staffords kosten volgens hem veel geld, terwijl deze mensen dat vaak niet hebben. Volgens de dierenagent worden dit soort honden wel vaak strakker door hun eigenaar aangepakt en krijgen ze weleens een “corrigerende tik”. Daarover zegt hij dat dit door omstanders als mishandeling kan worden gezien. Als er gekeken wordt naar de meldingen die gedaan zijn over mishandeling (bij meldnummer 144), betroffen drie van de vijf meldingen dan ook het type vechthond. Daar moest overigens wel iedere keer worden vastgesteld dat de honden er goed uitzagen en dat er geen bewijs van was.

De hondengedragdeskundige geeft aan dat het lastig is om met een vechthond op cursus te gaan. *“De wil om te trainen was er wel, maar de mogelijkheid niet. Sommige mensen hebben heel hard geprobeerd om met hun hond op een training te komen, vooral de mensen met de Staffords, maar die zijn overal geweigerd”.* Verder zegt ze dat mensen zich onveilig voelen met veel vechthonden op straat. Het project van haar vond plaats in Heechterp-Schieringen. Een achterstandswijk in Leeuwarden. *“Ik merkte dat het merendeel geen werk had, geen inkomen, weinig mogelijkheid om met de hond te gaan trainen”.* Volgens haar zijn het *“korte lontje honden en daar zit vaak een bepaald type eigenaar achter, het korte lontje eigenaar”.* Als er gekeken wordt naar de meldingen die van bijtincidenten zijn binnengekomen, is het niet totaal onterecht dat mensen zich onveilig voelen wanneer ze een vechthond op straat tegenkomen. Dit is vooral van toepassing als ze zelf een hond bij zich hebben. Bij drie van de vier meldingen waren er namelijk vechthonden bij betrokken. De wijkagent gaf eerder al aan dat als het gaat om vechthonden, dat daar vooral tijdens het uitlaten problemen met agressiviteit zijn.

De dierenarts van Dierenkliniek Camminghaburen is van mening dat er grofweg twee soorten eigenaren van Staffords zijn. *“Dat zijn de normale mensen, met een gezin en waarbij de hond ook deel van het gezin uitmaakt. Hartstikke aardige honden. Maar je hebt ook mensen, die hebben weinig geld, zitten in de bijstand, vaak ook schuldsanering. Ze halen die hond ergens vandaan, zomaar, terwijl ze geen geld hebben. Dus ik weet niet hoe dat zit. Maar ze voeden de honden niet op”.*

De beheerder van De Wissel zegt dat hij jarenlang weinig last van deze honden heeft gehad, maar sinds de Regeling Agressieve Dieren is afgeschaft, er weer meer binnen komen omdat ze veel meer voorkomen. *“Een bepaald hondensoort dat veel in huis wordt genomen, die krijgen wij ook veel. Dat is altijd zo geweest”*. De Regeling Agressieve Dieren (RAD) werd in 1993 ingesteld, nadat er in korte tijd drie kinderen werden doodgebeten door pitbullachtige honden. De RAD had als doel om honden van het type pitbull terriër te laten uitsterven, door een houd- en fokverbod in te stellen. De honden die ten tijde van de ingang van de RAD leefden, moesten onvruchtbaar gemaakt worden, in het openbaar een muilkorf dragen en kort aangelijnd zijn. Echter bleek door het rapport ‘Hondenbeten in perspectief’ van de Commissie van Wijzen uit 2008, waarin de RAD geëvalueerd werd, dat het aantal hondenbeten niet was afgenomen en dat het niet was gelukt de honden van type pitbull terriër uit te laten sterven in Nederland (Commissie van Wijzen, 2008). Door dit rapport heeft Gerda Verburg, toenmalig minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, besloten de RAD af te schaffen en geen honden meer in beslag te laten nemen op puur uiterlijke kenmerken (Verburg, 2008).

DEELCONCLUSIE

Vechthonden dragen in een bepaalde mate bij aan de problematiek met honden in Leeuwarden, vooral buiten wanneer ze worden uitgelaten. Veel eigenaren met een vechthond weten niet goed wat ze aan de riem hebben. Deze honden zijn niet eenvoudig te houden, maar veel mensen schaffen ze zonder voldoende voorbereiding en kennis desondanks aan. Tijdens de opvoeding gaat het vaak mis met deze honden. Veel eigenaren met een vechthond hebben het financieel niet breed, maar krijgen het toch voor elkaar om zo’n hond aan te schaffen. Waar ze deze vandaan krijgen, is niet duidelijk. Een groot probleem is dat deze honden niet worden toegelaten op hondencursussen. Sinds de afschaffing van de RAD zijn er meer van dit soort honden in het asiel terecht gekomen.

3 Discussie

Tijdens dit onderzoek zijn er een aantal onderwerpen naar voren gekomen welke in dit hoofdstuk ter discussie worden gesteld. Dit is onderverdeeld naar een methodediscussie en een resultatendiscussie.

3.1 Methodediscussie

De enquêtes bestonden voornamelijk uit vragen met vastgestelde meerkeuzeantwoorden, hierdoor konden de antwoorden niet fout worden geïnterpreteerd en is de analyse betrouwbaar geworden. Daarnaast is er bij het ontwikkelen van de enquêtes rekening gehouden met de invultijd voor de respondenten. Deze mocht niet te lang zijn, om zo een zo hoog mogelijke respons te behalen. Om deze reden is het onderwerp 'oorzaken van overlast door honden' bij de enquête van de wijkagenten als één geheel gepresenteerd en bevraagd, in plaats van alle aspecten (geluidsoverlast, bijtincidenten, agressieve honden, loslopende honden en vechthonden) apart te bevragen. Dit heeft er echter toe geleid, dat de cijfers en oorzaken van overlast als één geheel uit de enquêtes zijn gekomen, en is het niet duidelijk geworden onder welke aspecten van overlast deze konden worden onderverdeeld. Dit geldt eveneens voor de vragen naar de oorzaken van overlast in de enquêtes van de woningbouwverenigingen. Hierdoor zijn de resultaten minder concreet geworden dan gewenst was.

Tijdens het interview met een dierenagent van de dierenpolitie werd duidelijk dat de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID), over dezelfde gegevens beschikt als de dierenpolitie. Daarom is de LID, die in eerste instantie een belangrijke toevoeging van het onderzoek leek, van de interviewlijst geschrapt. Tijdens het afnemen van de interviews werd ook duidelijk dat de diensthondengeleider van de politie, de bijtincidenten in Leeuwarden afhandelt. Ondanks herhaaldelijk contact zoeken, is het niet gelukt daadwerkelijk contact te krijgen. Echter, omdat er in de onderzochte periode bij de dierenpolitie maar vier meldingen van bijtincidenten zijn binnengekomen, kan ervan uit worden gegaan dat de diensthondengeleider niet veel met bijtincidenten in aanraking komt en dat het daarom geen grote invloed op de resultaten heeft gehad.

Wat betreft de dierenklinieken is het gelukt om medewerking van twee van de vijf werkzame klinieken in Leeuwarden te krijgen. Echter trad hierbij geen verzadiging op en waren een aantal resultaten verschillend tussen deze klinieken. Er is getracht om een interview met een medewerker van een derde kliniek te kunnen houden, maar geen van de overige klinieken was bereid om mee te werken aan dit onderzoek. Hierdoor is er geen compleet beeld ontstaan over wat dierenklinieken aan misstanden met honden tegenkomen binnen Leeuwarden. Dit is vooral van invloed geweest op het beeld van mishandeling, verwaarlozing en bijtincidenten.

Het aantal responses op de enquêtes heeft ook invloed gehad op de resultaten. In Leeuwarden zijn drie woningbouwverenigingen actief. Deze drie zijn allemaal telefonisch benaderd om medewerking te verlenen aan dit onderzoek. Alle drie hadden daarmee ingestemd, maar er zijn maar twee die daadwerkelijk een enquête hadden ingevuld. Na nogmaals contact op te nemen is het niet gelukt om de derde woningbouwvereniging de enquête te laten invullen. Dit heeft voornamelijk invloed op de resultaten van het onderwerp 'geluidsoverlast'. Van de wijkagenten waren er zeven responses van veertien wijkagenten, waardoor gegevens over verwaarlozing, mishandeling en overlast ontbreken. Het is waarschijnlijk om aan te nemen dat de cijfers van deze onderwerpen daarom niet compleet zijn. Ook is het waarschijnlijk om aan te nemen dat er daardoor andere resultaten zouden ontstaan, of juist overtuigendere resultaten dan die nu in dit onderzoek zijn beschreven. Verder is er de vraag naar de mate van betrouwbaarheid van de wijkagenten wat betreft de informatie die zij hebben gegeven over hondenproblematiek. Deze agenten zijn niet getraind in problemen met dieren en dierenwelzijn. Als het gaat om vervuilde woningen, of meldingen van hondengeblaf dan zullen de resultaten kloppen. Zodra het echter gaat om het vaststellen van het welzijn van de hond, kan er twijfel ontstaan over de juistheid van deze informatie. Dit geldt eveneens voor de oorzaken die de

wijkagenten over de problemen hebben gegeven. Dit is voornamelijk gebaseerd op hun mening en niet op vaststaande feiten. Of deze meningen ook kloppen is niet met zekerheid te zeggen.

Uit de resultaten is gebleken dat er tussen de dierenklinieken een verschil is in de aanvragen voor euthanasieverzoeken. Dit kan komen doordat er bij één kliniek is gesproken met een paraveterinair en bij de andere met een dierenarts. De paraveterinair neemt ook telefoontjes aan, waarin mensen vragen naar euthanasie voor hun hond. De dierenarts ziet deze personen pas wanneer zij op zijn spreekuur komen en heeft geen zicht op het aantal verzoeken dat telefonisch gedaan worden. Dit kan verklaren waardoor deze euthanasieverzoeken bij één kliniek vaker voorkomt dan bij de andere.

Het is voorgekomen dat de respondenten bepaalde begrippen (zoals mishandeling) hebben gebruikt, die tijdens de analyse van dit onderzoek onder een ander onderwerp zijn onderverdeeld. Dit komt doordat de betekenis van bepaalde begrippen in dit onderzoek aan het begin zijn vastgesteld. Als een respondent het over 'een hond die helemaal onder de vlooiën zit' had, en daarbij het woord mishandeling in de mond nam, is dit tijdens de analyse onder verwaarlozing geplaatst. In dit onderzoek valt namelijk alleen directe fysieke mishandeling onder 'mishandeling'. Het komt daarom voor dat de letterlijke vertaling van de respondenten niet overeenstemt met de plaats in de resultaten.

De resultaten van onder andere 'bijtincidenten', 'agressief gedrag' en 'vechthonden' komen deels met elkaar overeen. Tijdens het afnemen van de interviews werden deze onderdelen wel zo apart mogelijk bevraagd, maar overlapping was onvermijdelijk. Hierdoor zijn sommige resultaten dus zowel bij het éne onderwerp, als bij het andere onderwerp terug te vinden. In sommige gevallen is er een keus gemaakt om het maar bij één van de onderwerpen neer te zetten, terwijl het onder beide had gepast. Dit heeft echter geen grote invloed op de resultaten gehad.

Het onderwerp 'vechthonden' was in eerste instantie geen apart onderdeel van dit onderzoek. Tijdens de data verzameling werd er desondanks door meerdere respondenten veel over gesproken en bleek dit toch een belangrijk aspect onder de hondenproblematiek te zijn. Dit heeft ertoe geleid om hier een apart onderdeel van te maken. In plaats van deze gegevens onder de andere onderwerpen te verdelen, is er daarom naderhand een aparte subvraag van gemaakt en zijn deze gegevens apart in de resultaten beschreven. Hierbij is aan te merken dat er over dit onderwerp geen specifieke vragen zijn gesteld bij de respondenten, omdat dit in eerste instantie geen apart onderdeel zou worden. Alle informatie over dit onderwerp is door de respondenten vrijwillig verteld.

Het aantal meldingen van de wijkagenten en de dierenpolitie die in dit onderzoek zijn beschreven, kunnen dubbel zijn. De wijkagenten hebben aangegeven dat afhankelijk van de ernst van de situatie die zij aantreffen, ze de melding zelf afhandelen of aan de dierenpolitie overdragen. Dit betreft zowel de meldingen over mishandeling, als die van verwaarlozing en overlast. Als een wijkagent een melding heeft overgedragen, bestaat de mogelijkheid dat zij hem desondanks in hun computersysteem registreren. De dierenpolitie zal in zo'n geval ook een registratie maken. Om hoeveel meldingen dit gaat is niet duidelijk.

3.2 Resultatendiscussie

In de resultaten komt naar voren dat dierenklinieken wel vermoedens van verwaarlozing hebben en dat zij (soms) ook actie ondernemen zodra deze vermoedens groot genoeg zijn. Waar ze precies met deze vermoedens naartoe gaan, is tijdens dit onderzoek onbekend gebleven. Als zij ergens een melding van verwaarlozing maken, is in dit onderzoek ook onbekend of er wel degelijk actie wordt ondernomen. Sinds 2010 is er een Meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen opgericht. Deze heeft als doel om dierenartsen te helpen bij het signaleren van dierenmishandeling. Deze wijst dierenartsen de weg naar instanties waar zij een melding kunnen doen en ondersteunt dierenartsen

bij het maken van een goede afweging om een melding te doen. Een meldcode is geen meldplicht, er is dus geen verplichting om vermoedens te melden, maar de meldcode is een stappenplan dat kan helpen om de juiste keuze te maken bij het wel of niet doen van een melding. Dierenartsen kennen geen beroepsgeheim, maar in de Code voor de dierenarts van de KNMvD is een artikel opgenomen over de geheimhouding van patiënt- en cliëntgebonden gegevens. Normaal gesproken kan er bij het schenden van beroepsgeheim een strafvervolgning plaatsvinden. Indien een dierenarts volgens de meldcode voor dierenmishandeling een melding doet, is er geen sprake van schending van een beroepsgeheim (KNMvD, 2014). Of de dierenartsen van deze Meldcode gebruik maken is dus niet bekend. Wel zou dit een goede optie voor de klinieken zijn en mocht er nog een onderzoek naar mishandeling of verwaarlozing van honden plaatsvinden, kunnen eventueel cijfers bij de KNMvD opgevraagd worden.

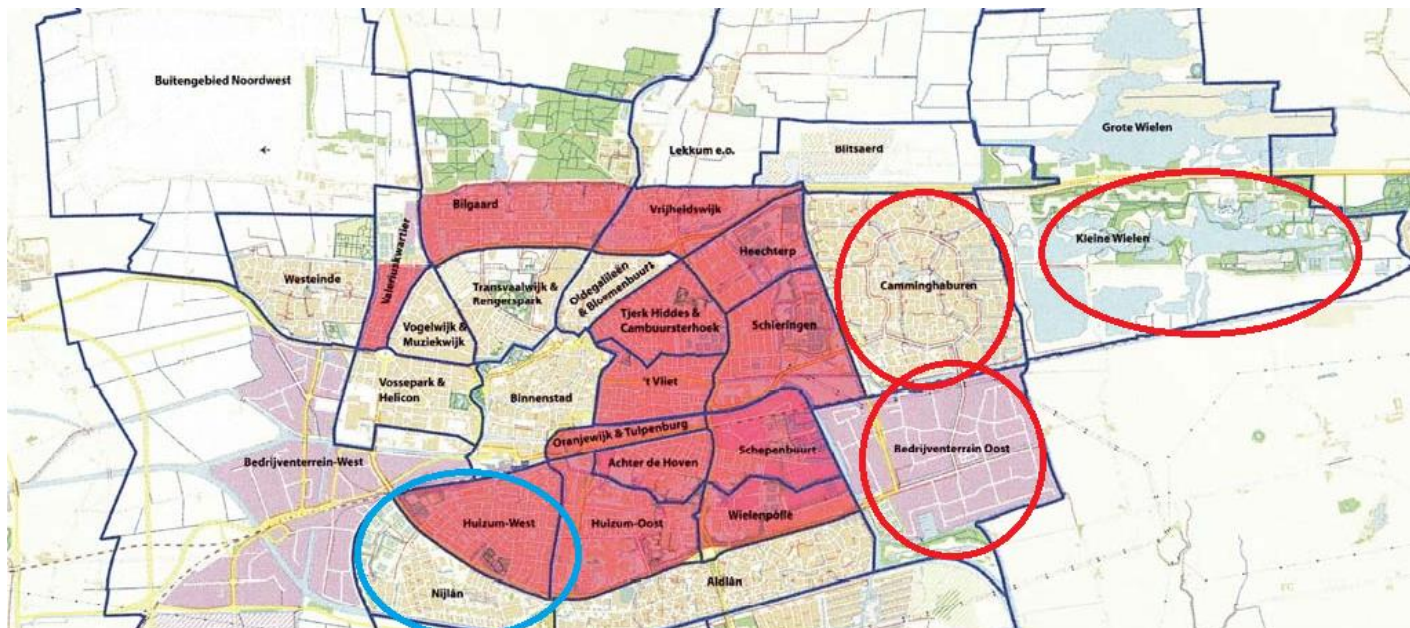
Een ander resultaat dat bij de dierenklinieken naar voren is gekomen, is dat er bij één dierenkliniek werd aangegeven dat overgewicht bij honden extreem veel voorkomt en wel degelijk als verwaarlozing wordt gezien, terwijl dit bij de andere kliniek niet op een dergelijke wijze werd benoemd. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er een grote verdeeldheid in (over)gewicht bestaat tussen honden in verschillende delen van Leeuwarden. Een logischere verklaring zou echter zijn dat de éne dierenkliniek dit als een groter (welzijns)probleem ziet dan de andere, of dat de paraveterinair bij Elke kliniek simpelweg niet over overgewicht nadacht toen er over verwaarlozing werd gesproken.

In de enquêtes naar de wijkagenten is gevraagd in hoeverre zij bepaalde oorzaken van toepassing vinden op mishandeling. Daarbij konden de agenten aangeven of ze de oorzaak niet, een beetje, voor een groot deel of geheel van toepassing vonden. Van alle mogelijke oorzaken, was 'door een slechte opvoeding van de hond' als grootste oorzaak genoemd (drie wijkagenten vonden deze oorzaak geheel van toepassing). Dat mishandeling door een agressieve eigenaar komt, is volgens de wijkagenten minder van toepassing. Dit is een opmerkelijke bevinding, omdat het hierdoor lijkt dat mishandeling veelal voorkomt uit het feit dat honden (door een slechte opvoeding) zich vervelend gedragen en niet persé doordat ze een agressieve eigenaar hebben. Hieruit zou kunnen worden geconcludeerd dat wanneer honden zich beter gedragen, minder honden zouden worden mishandeld.

De preventiemedewerker van de Dierenbescherming gaf aan, dat wanneer er een huisdier mishandeld of verwaarloosd wordt, dit vaak ook het geval is voor gezinsleden. Verder is er aangegeven dat er na een controle, die oorspronkelijk voor het huisdier bestemd was, weleens een melding naar de GGZ of een andere hulporganisatie gedaan wordt vanwege de gezinsleden. Dit gebeurt ook andersom, waarbij de GGZ dierenmishandeling en/of verwaarlozing bij de dierenpolitie meldt. Dit wordt bevestigd door de Stichting Cirkel van Geweld (Garnier & Enders-Slegers, 2012). In een onderzoek onder vrouwen in opvanglocaties voor huiselijk geweld, is gebleken dat er significant vaker huisdieren worden mishandeld (waarvan honden en katten het vaakst slachtoffer zijn) in gezinnen van vrouwen die wel slachtoffer zijn van huiselijk geweld, dan in gezinnen van vrouwen die geen huiselijk geweld meemaken. Deze stichting vindt het noodzakelijk om beleid tegen huiselijk geweld te verbinden met beleid tegen dierenmishandeling. Zo willen zij onder andere een betere preventie en vroegsignalering van geweld tegen mensen en dieren ontwikkelen, om erger te voorkomen (Cirkel van Geweld, 2015). De politie en de Dierenbescherming hebben beide al samenwerkingsverbanden met verschillende hulpinstanties, maar dit verloopt niet altijd vlekkeloos. Hier zouden nog grote stappen gezet kunnen worden.

Tijdens het interview met een wijkagent is naar voren gekomen dat de meeste geluidsoverlast voorkomt in de oudere wijken en in de minder sociale wijken. Hij is van mening dat de gehorigheid in de oudere huizen bijdraagt aan het probleem omtrent geluidsoverlast. De minder sociale wijken

zitten volgens de agent tegen het centrum aan en aan de westkant van Leeuwarden. In figuur 2 is met cirkels aangegeven waar de overlast volgens de gegevens uit de enquêtes van de wijkagenten het meest voorkomt. Dit komt niet overeen met de informatie uit het interview.

Figuur 2. Wijken in Leeuwarden met de meeste overlast.

Bron afbeelding: http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmlloutput/historie/Leeuwarden/7037/7037_1.html

Volgens Leeuwarden buurtmonitor (Gemeente Leeuwarden^a, z.d.) ligt het gemiddelde inkomen in de wijk Camminghaburen boven het gemiddelde van Leeuwarden en ook op de sociale index (Gemeente Leeuwarden^b, z.d.) scoort deze wijk hoog. Van de Kleine Wielen en Bedrijventerrein Oost zijn weinig gegevens voorhanden, maar het bevolkingsaantal ligt extreem laag (minder dan 100 bewoners per wijk) en de huizenprijs ligt vrij hoog. In de wijken Nijlân en Hulzum-West ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen wel lager dan het gemiddelde in Leeuwarden (Gemeente Leeuwarden^a, z.d.), maar op sociaal gebied, qua binding met de buurbewoners, scoren zij een ruime voldoende (Gemeente Leeuwarden^b, z.d.). Dat deze resultaten niet overeenkomen kan liggen aan het feit dat er van meerdere wijken gegevens (van de wijkagenten) ontbreken. Zo staat Heechterp-Schieringen bijvoorbeeld bekend als de armste wijk van Leeuwarden, maar over deze wijk konden in dit onderzoek geen gegevens verzameld worden.

4 Conclusie

De doelstelling van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de soort problematiek met honden in de stad Leeuwarden. Daarbij is er getracht om de oorzaken en de omvang van deze problematiek weer te geven. Door de resultaten van alle subvragen samen te voegen, kan de volgende hoofdvraag worden beantwoord:

Welke hondgerelateerde problemen worden door verschillende organisaties in de stad Leeuwardenesignaleerd en wat zijn volgens deze instanties de oorzaken daarvan?

In Leeuwarden komt zowel verwaarlozing, als mishandeling en overlast door honden voor. Van deze drie onderdelen is overlast door honden het grootste probleem dat door de verschillende organisaties is gemeld. In tabel 12 is het aantal meldingen per aspect van de honden problematiek weergegeven.

Tabel 12. Totaal aantal meldingen tussen 1/1/2014 - 1/10/2015

	Mishandeling	Verwaarlozing	overlast
Dierenpolitie	5	30	11
Wijkagenten	10	22	75
Woningbouwverenigingen	-	-	308
Stadstoezicht	-	-	214
<i>Totaal</i>	<u>15</u>	<u>52</u>	<u>608</u>

In de periode van 1 januari 2014 tot 1 oktober 2015, zijn er in totaal 675 meldingen omtrent hondenproblematiek waargenomen. Deze meldingen zijn verdeeld over de dierenpolitie (46), de wijkagenten (107), de woningbouwverenigingen (308) en Stadstoezicht (214). Van de overige instanties konden geen cijfers verkregen worden.

Van een deel van de overlast is het bekend om welk aspect het gaat. In tabel 13 is te zien hoe de meldingen over de verschillende aspecten van overlast zijn verdeeld.

Tabel 13. Totaal aantal meldingen van overlast, verdeeld over de verschillende aspecten

Overlast	Agressieve honden	Bijt-incidenten	Loslopende honden	Geluids-overlast	Stank-overlast	overig	Totaal
Dierenpolitie	1	4	1	-	-	5	11
Wijkagenten	75	75	75	75	-	-	75
Woningbouwverenigingen	-	-	-	80	228	-	308
Stadstoezicht	78	-	136	78	-	-	214

De 75 meldingen van de wijkagenten zijn schuingedrukt, omdat het niet bekend is onder welke aspecten van overlast deze precies zijn onderverdeeld. Wel is bekend dat het totale aantal onder de vier aspecten vallen waar de getallen onder staan. Ditzelfde geldt voor Stadstoezicht. De 78 meldingen is het totale aantal van agressieve honden en geluidsoverlast. De verdeling is echter niet bekend.

Voor deze problematiek zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Mishandeling wordt direct of indirect veroorzaakt door het afreageren van spanning in het gezin op de hond, gedragsproblemen (door slechte opvoeding) bij de hond, een gebrek aan kennis bij de eigenaar, psychische problemen en agressiviteit bij de eigenaar. Op het gebied van verwaarlozing is de oorzaak vaak een combinatie van financiële, sociale en psychische problemen bij de eigenaar. De eigenaar is daardoor niet in staat

goed voor de hond te zorgen, waarbij financiële problemen de grootste oorzaak lijken te zijn. Daarnaast zijn ook onkunde en een gebrek aan kennis bij de eigenaren oorzaken van verwaarlozing. Meldingen over agressieve honden bleken vaak niet terecht. Er wordt gemeld vanuit onwetendheid bij de melder, waarbij het gedrag van de hond fout wordt geïnterpreteerd en onterecht wordt bestempeld als agressief. Daarnaast zijn bij het asiel 'modehonden' met agressie een probleem. Dit zou voortkomen uit een verkeerd fokbeleid. De oorzaken van bijtincidenten zijn een gebrek aan opvoeding, dominantie of door angst en onzekerheid bij de hond. Mensen weten ook niet hoe ze met dominante en gevaarlijke honden om moeten gaan, waardoor ook het kenniscomponent bij de eigenaar hier meespeelt. Geluidsoverlast wordt vooral veroorzaakt doordat de honden niet worden opgevoed en de eigenaren de honden niet onder controle hebben. Daarnaast hebben de eigenaren soms meerdere (persoonlijke) problemen, krijgt de hond vaak te weinig aandacht en is er meer dan één hond in huis. Loslopende honden worden als een probleem gezien, omdat de loslopende hond vaak naar een andere (aangelijnde) hond toeloopt en dit problemen oplevert. Hierdoor ontstaan weleens gevaarlijke situaties, waarbij een hond de ander aanvalt. Deze situaties ontstaan door de mentaliteit van de eigenaar die de hond los laat lopen. De problemen veroorzaakt door vechthonden zijn ook terug te leiden naar de eigenaar. De aankoop is vaak ondoordacht, de eigenaar heeft onvoldoende kennis over het soort hond en ondanks financiële problemen weten mensen toch een hond te kopen.

5 Aanbevelingen

Uit de conclusie van dit onderzoek blijkt dat het niet eenvoudig is om daadwerkelijke cijfers te krijgen door een gebrek aan (complete) registratie. De aanbeveling is om misstanden met honden wél te registreren om zicht te krijgen op de omvang van dit probleem. De KHB kan bijvoorbeeld een website of programma opzetten, waar diverse instanties toegang toe krijgen en de misstanden kunnen invoeren. Daarbij zou een gedetailleerde omschrijving gemaakt kunnen worden, met tenminste een vermelding van het ras van de hond, de omstandigheden van de eigenaar en de misstand zelf. Op deze manier kan er een duidelijk beeld ontstaan van wat er aan problematiek voorkomt. Elke instantie kan hierin meekijken en misstanden toevoegen. Zo kan ook inzichtelijk worden of er van meerdere instanties meldingen zijn over een hond en kan er bewijs worden verzameld vanuit de verschillende instanties. Nu is het zo dat elke instantie zijn eigen registratie of zelfs geen registratie heeft. Door dit samen te voegen zijn instanties van elkaars meldingen op de hoogte en wordt samenwerking vergemakkelijkt.

Het is gebleken dat één van veel voorkomende oorzaken van misstanden met honden een gebrek aan kennis bij de eigenaar is. De KHB kan hier op in te spelen door haar voorlichtingsactiviteiten uit te breiden. Financiële problemen lijken, naast een gebrek aan kennis, ook vaak aan de grondslag van de problematiek te liggen. Een duidelijke voorlichting over hoe een hond te houden, maar ook alle financiële kosten in kaart brengen kan toekomstige eigenaren helpen in te zien waar zij rekening mee moeten houden en of zij de kosten voor een hond kunnen dragen.

Zoals in het onderzoek is vermeld, heeft gedragsdeskundige Alice Wildeboer in samenwerking met de gemeente een project opgestart om de hondenproblematiek in de wijken Heechterp, Schieringen en Camminghaburen tegen te gaan. Zij heeft gewerkt aan kennisoverdracht en het aantal loslopende honden in deze wijken is na afloop van haar project gedaald. De focus bij dit project lag voornamelijk op het juist lezen van het gedrag en de lichaamstaal van de hond. Daardoor leerden de eigenaren inzien wat voor gedrag hun hond nu daadwerkelijk vertoonde en welke behoefte de hond had. Daarnaast leerden ze met deze gedragingen om te gaan en hierop in te spelen. Deelname was laagdrempelig en niemand werd onder druk gezet om mee te doen. Gezien de positieve effecten van dit project is de aanbeveling om te kijken of een soortgelijk project ook mogelijk is in andere wijken in Nederland waar de mate van problematiek groot is.

Uit dit onderzoek is gebleken dat veel mensen die hun hond verwaarlozen of mishandelen, geestelijke en/of psychische problemen hebben. Sommige daarvan waren al bekend bij de GGZ of bij het sociale wijkteam. Andere hadden drugsproblemen, alcoholproblemen of andere sociale problemen. Daarom wordt het advies gegeven om een betere samenwerking met hulpinstanties (zoals de GGZ en sociale wijkteams) te creëren. Zo kan er meer inzicht worden verkregen in de mate van de problematiek van de eigenaar, en welke rol dit speelt op de situatie waarin de honden leven. Vanuit deze samenwerking kunnen problemen vroegtijdig worden opgespoord en aangepakt, voordat de situatie uit de hand loopt. Een aanbeveling vanuit dit onderzoek is om een vervolgonderzoek te doen naar hoe deze samenwerking het beste tot stand kan komen en hoe hulpverleners gemotiveerd kunnen worden om problematiek met honden, en andere dieren, te melden bij de dierbeschermingsorganisaties. Wanneer duidelijk wordt waar de knelpunten in deze samenwerking liggen, kan hierop ingespeeld worden en voor een eventueel andere aanpak gekozen worden.

Literatuurlijst

Advocaat voor Strafrecht (2016). Wat is het Strafrecht? Gevonden op 8 maart, 2016 op <http://www.advocaatvoorstrafrecht.nl/strafrecht>

Arndt, S. S., Ohl, F. (2011). Natuurlijk gedrag van honden, *Biotechniek*, oktober 2011. N.50/5 p.232-236

Asselbergs & Klinkhamer Advocaten (z.d.). Handhaving: bestuursdwang, dwangsom en bestuurlijke boete. Gevonden op 8 maart, 2016 op <http://ak-advocaten.eu/rechtsgebieden/vastgoedrecht/handhaving-bestuursdwang-dwangsom-en-bestuurlijke-boete/>

Baarda, B., de Goede M., Bakker, E., Peters, V., Fischer, T., v.d. Velden, T., en Jusling, M. (2013). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers. Derde druk

Baarda, D. B. en de Goede, M. P. M., (2006). *Basisboek methoden en Technieken Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Blackwell, E.J., Twells, C., Seawright, A., R. A. (2008). The relationship between training methods and the occurrence of behavior problems, as reported by owners, in a population of domestic dogs. 2008 Journal of Veterinary Behavior 3, nr.5, pp. 207-217

Cirkel van geweld (2015). Ook in Nederland een relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling. Geweld in afhankelijkheidsrelaties treft volwassenen, kinderen en ook dieren. Gevonden op 10 februari 2016 op <http://cirkelvangeweld.nl/>

Commissie van Wijzen (2008). 'Hondenbeten in perspectief'. Gevonden op 8 februari, 2016, via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2008/06/09/hondenbeten-in-perspectief>

De Wissel (z.d.). Stichting dierenopvang de Wissel. Gevonden op 22 september, 2015, op <http://dewissel.dierenbescherming.nl/>

Dibevo (2015). 20% van huishoudens heeft een hond, 25% heeft één of meer katten. Gevonden op 15 oktober, 2015 op <http://www.dibevo.nl/nieuws/een-op-vijf-huishoudens-heeft-een-hond-kwart-heeft-een-of-meer-katten>

Dierenbescherming (2014). Jaarverslag LID 2014. Gevonden op 15 oktober, op <https://www.dierenbescherming.nl/userfiles/LID/Jaarverslag%20LID%202014.pdf>

Dierenbescherming (2016). Preventie. Gevonden op 11 januari, 2016 op <https://www.dierenbescherming.nl/wat-wij-doen/ons-werk/dierenleed-bestrijden/preventie>

Dierenkliniek Camminghaburen (2016). Over onze kliniek. Gevonden op 9 februari 2016 op <http://dierenkliniekcaminghaburen.nl/>

Dierenopvang De Wissel (z.d.). Opgevangen dieren (2014). Gevonden op 26 februari, 2016 op <https://dewissel.dierenbescherming.nl/aantallendieren>

Dierenpolitie (2015). Meer dan tweeduizend misstanden met honden gemeld. Gevonden op 27 augustus, 2015 op <http://www.nu.nl/binnenland/4106465/meer-dan-tweeduizend-misstanden-met-honden-gemeld.html>

- Dierenwelzijnsweb (z.d.). Definitie. Gevonden op 20 oktober, 2015 op <http://www.dierenwelzijnsweb.nl/nl/dierenwelzijnsweb/dierenwelzijn/Definitie.htm>
- Elke Dierenarts (2015). Welkom bij Elke Dierenarts. Gevonden op 9 februari 2016 op <http://www.elkedierenarts.nl/>
- Enders-Slegers, M.J., & Janssen, M. (2009). Cirkel van geweld. Verbanden tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Amsterdam: Stichting DierZijn.
- Garnier, W., & Enders-Slegers, M.J. (2012). Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling onder vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld. Zwolle: Kadera aanpak huiselijk geweld.
- Gemeente Leeuwarden (2014). Hondenbeleid Leeuwarden. Gevonden op 12 oktober, 2015 op http://www.leeuwarden.nl/sites/leeuwarden.nl/files/images/hondenbeleid_leeuwarden_website_feb_2014_pdf_1.7..pdf
- Gemeente Leeuwarden (z.d.). Stadstoezicht. Gevonden op 11 januari 2016 op <http://www.leeuwarden.nl/stadstoezicht>
- Gemeente Leeuwarden^b (z.d.). Sociale index. Gevonden op 14 maart, 2016 op <http://socialeindex.nl/leeuwarden/>
- Gemeente Leeuwarden^a (z.d.). Wijkprofiel. Gevonden op 14 maart, 2016 op <https://leeuwarden.buurtmonitor.nl/>
- Gerbscheid, A., & Van den Nieuwboer, M. (2015). De stoere hond, te stoer? *Leeuwarden: Hogeschool VHL*.
- Gevaarlijke Honden Informatiecentrum (z.d.). Agressieve vechthondenrassen. Gevonden op 7 maart, 2016 op <http://www.gevaarlijkehonden.info/vechthondenrasseninfo.php#topmenu>
- Hare, B., Brown, M., Williamson, C., Tomasello, M., (2002). The domestication of social cognition in dogs. *Science*, 298, pp. 1634–1636
<http://cirkelvangeweld.nl/wp-content/uploads/2015/08/MELDCODE-DIERENMISHANDELING-VOOR-DIERENARTSEN-1.pdf>
- King, T., Marston, L. C., Bennett, P. C. (2009). Describing the ideal Australian companion dog. *Applied Animal Behaviour Science* 120 p. 48-93
- KNMvD (2014). Meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen. Gevonden op 14 februari, 2016, op <https://www.knmvd.nl/dossiers/12108534/Meldcode-dierenmishandeling>
- Koninklijke Hondenbescherming (2015). Pratende hond. Gevonden op 15 oktober, 2015 op <https://hondenbescherming.nl/ik-heb-een-hond/ik-heb-een-pratende-hond/>
- Koninklijke Hondenbescherming (2015). Vechthonden: enkel verliezers. Gevonden op 14 februari, 2016, via <https://hondenbescherming.nl/nieuws/2015/07/20/vechthonden-enkel-verliezers/>
- Koninklijke Hondenbescherming (2016) Meer weten. Gevonden op 19 januari, 2016 op <https://hondenbescherming.nl/ik-wil-helpen/ik-wil-weten-wat-jullie-precies-doen/>
- Koninklijke Hondenbescherming, (2014). Jaarverslag Koninklijke Hondenbescherming 2014. Gevonden op 10 juli, 2015, op http://www.cbf.nl/Uploaded_files/Jaarverslagen/jaarverslag-2014-koninklijke-hondenbescherming.997fb4.pdf

Larson, G., Karlsson, E.K., Perri, A., Webster, M.T., Ho, S.Y., Peters, J., et al. (2012). Rethinking dog domestication by integrating genetics, archeology, and biogeography. Gevonden op 5 oktober, 2015, op <http://www.pnas.org/content/109/23/8878.full>

LICG (2015). Over houden van huisdieren. Regelgeving. Gevonden op 24 september, 2015 op <http://www.minderhondenbeten.nl/wcs/mhb/nl/4440/regelgeving.html>

LICG^a (z.d.). Over houden van huisdieren. Gedragstherapie voor de hond. Gevonden op 24 september, 2015 op <http://www.licg.nl/td/praktisch/hond/gedrag-en-opvoeding/gedragstherapie-voor-de-hond.html>

O'Haire, M. (2010). Companion animals and human health: Benefits, challenges, and the road ahead. *Journal of Veterinary Behaviour* 2010, 5, p. 226-234

Ondernemersplein (2016). Algemeen Plaatselijke Verordening (APV). Gevonden op 8 maart, 2016 op <http://www.ondernemersplein.nl/regel/apv/>

Politie (z.d.). Overlast. Gevonden op 10 oktober, 2015 op <https://www.politie.nl/themas/overlast.html>

Politie^a (z.d.). Dierenpolitie. Gevonden op 10 oktober, 2015 op <https://www.politie.nl/themas/dierenpolitie.html>

Politie^b (z.d.). Proces-verbaal. Gevonden op 8 maart, 2016 op <https://www.politie.nl/themas/proces-verbaal.html>

Politie^c (z.d.). Wijkagent. Gevonden op 2 oktober, 2015 op <https://www.politie.nl/themas/wijkagent.html#alineatitle-wat-doet-een-wijkagent-voor-de-buurt>

Politie^d (z.d.). Mijn buurt: Leeuwarden. Gevonden op 2 oktober, 2015 op <https://www.politie.nl/mijn-buurt/wijkagenten/lijst?geoquery=leeuwarden&distance=5.0>

Rothuizen, J. en Hopster, H. (2007). Welzijn van gezelschapsdieren: Onderzoeksprogramma, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht, Animal Science Group, Wageningen Universiteit & Researchcentrum,

ScriptieAf (2015). Onderzoek. Gevonden op 20 december, 2015 op <http://scriptieaf.nl/kwalitatief-onderzoek/onderzoek/>

Stafford, K., (2006). *The welfare of dogs*. Dordrecht: Springer

Takeuchi, Y., Ogata, N., Houpt, K. A., Scarlett, J. M. (2001). Differences in background and outcome of three behavior problems of dogs. *Applied Animal Behaviour Science*, Vol.70(4), pp.297-308

Verburg, G. (2008). Rapport commissie van Wijzen RAD en beleidsadvies. Gevonden op 8 februari, 2016, via https://www.raadvanbeheer.nl/uploads/media/080609_Brief_minister_2e_Kamer_Commissie_van_Wijzen.pdf.

Verhoeven, N. (2010). *Wat is onderzoek?* Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs. Den Haag: Boom Lemma uitgevers

Bijlage I: Enquête wijkagenten

Pagina 1

Geachte heer/mevrouw,

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête, uw feedback is belangrijk! Door het nauwkeurig invullen helpt u ons inzicht te verkrijgen in de problemen omtrent honden in de stad Leeuwarden. Dit kan alleen maar ten goede komen bij het zoeken naar oplossingen en daarmee wordt hopelijk in de toekomst het leven van de hond, hondeneigenaar en de omgeving verbeterd.

In de enquête treft u telkens een vraag aan met daarbij behorende antwoordmogelijkheden. We verzoeken u iedere vraag te beantwoorden met een antwoord dat op u van toepassing is. Het is mogelijk dat enkele aspecten die in deze enquête apart worden benoemd hand in hand gaan en daardoor dubbelop kunnen zijn. We houden er bij het verwerken van de gegevens dan ook rekening mee.

Mocht het zo zijn dat u geen enkel probleem met honden in uw werkgebied tegenkomt, vul dan alstublieft wel de eerste twee vragen van de enquête in!

Sanne van Hooff
Eline Pierik
Hogeschool van Hall Larenstein

n.b. Problemen omtrent hondenpoep worden in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Pagina 2

De volgende begrippen kunt u in de vragenlijst tegenkomen. Om duidelijkheid te creëren zijn ze hieronder geconcretiseerd.

Agressief gedrag van de hond

Gedrag van een hond wat in de perceptie van de mens als agressief overkomt of bestempeld wordt. Het is dus mogelijk dat een hond als agressief of gevaarlijk wordt ervaren, maar het eigenlijk niet is. Dit kan ontstaan door bijvoorbeeld grommen, opdringerig gedrag of angst voor het uiterlijk van de hond zelf.

Mishandeling

Hondenmishandeling is het onnodig of kwaadwillig toebrengen van lichamelijk leed of letsel en de hond daarbij ernstig in zijn welzijn benadelen. Hieronder vallen slaan, schoppen, verminken en doden.

Verwaarlozing

Verwaarlozing is een passieve vorm van mishandeling en gaat om het onthouden van de nodige zorg en verzorging van de hond waardoor het welzijn wordt aangetast. Daaronder valt de onthouding van de nodige lichamelijke en medische zorg, het houden van een hond in ongeschikte huisvesting en het onthouden van de nodige voeding en water.

Veel succes bij het invullen van de enquête.

Pagina 3

Welke wijk(en) behoren tot uw werkgebied?

Met uitzondering van omliggende dorpen! Meerdere antwoorden mogelijk.

☐ 't Vliet	☐ Blitseard	☐ Grote Wielen	☐ Nijlân	☐ Tjerk Hiddes	☐ Vrijheidswijk
☐ Achter de hoven	☐ Bloemenbuurt	☐ Heechterp	☐ Oldegaleiën	☐ Transvaalwijk	☐ Westeinde
☐ Aldlân	☐ Buitengebied Noordwest	☐ Huizum-Oost	☐ Oranjewijk	☐ Tulpenburg	☐ Wielenpôle
☐ Bedrijventerrein Oost	☐ Cambuursterhoek	☐ Huizum-West	☐ Rengerspark	☐ Valeriuskwartier	☒ Zuiderburen
☐ Bilgaard en Havankpark	☐ Camminghaburen	☐ Kleine Wielen	☐ Schepenbuurt	☐ Vogelwijk & Muziekwijk	☐ Zuidlanden
☐ Binnenstad	☐ De centrale	☐ Magere Weide	☐ Schieringen	☐ Vossepark & Helicon	☐ Zwette
☐					

Komt u wel eens hondgerelateerde problemen tegen in uw werkgebied? *

- ☐ ja
☐ nee

Hoe vaak komt u gemiddeld in aanraking met hondgerelateerde problemen?

- ☐ Meerdere keren per week
☐ Wekelijks
☐ Maandelijks
☐ Eens in de twee maanden
☐ Eens per half jaar
☐ Anders, namelijk

Welke hondgerelateerde problemen komt u tijdens uw werk tegen?

In de volgende vragen wordt er dieper op de begrippen in gegaan.

- ☐ Problemen omtrent mishandeling
☐ Problemen omtrent verwaarlozing
☐ problemen omtrent overlast
☐ Anders, namelijk

Van de meldingen omtrent mishandeling, welke bent u tussen 1 januari 2014 en 1 oktober 2015 tegengekomen?

- ☐ Geen, of meteen doorverwezen naar dierenpolitie en zelf niks mee gedaan
☐ Het fysieke mishandelen van de hond, met licht letsel als gevolg (geen zichtbaar letsel of kneuzingen)
☐ Het fysieke mishandelen van de hond, met zwaar letsel als gevolg (breuken en open wonden)
☐ Het fysieke mishandelen van de hond, met de dood als gevolg
☐ Anders, namelijk

Van de vorige vraag, welk aspect van mishandeling kwam het meeste voor? Rangschik de antwoordmogelijkheden.

1= het meest, 4= het minst

Komt de antwoordmogelijkheid helemaal niet voor, kies dan voor 'N.v.t.'

- Het fysieke mishandelen van de hond, met licht letsel als gevolg (geen zichtbaar letsel of kneuzingen)
 Het fysieke mishandelen van de hond, met zwaar letsel als gevolg (breuken en open wonden)
 Het fysieke mishandelen van de hond, met de dood als gevolg
 Het antwoord ingevuld bij 'anders'

☐ Geen, of meteen doorverwezen naar dierenpolitie en zelf niks mee gedaan

☐ Uitgemergelde honden (geen voldoende beschikking tot voer of water)

☐ Geen beschutting bij extreme temperatuur (warm en/of koud) of weersomstandigheden

☐ Hond leeft in eigen ontlasting

- ☐ Hond wordt medische verzorging onthouden, maar heeft dit wel nodig
- ☐ Hond wordt lichamelijke verzorging onthouden, maar heeft dit wel nodig

☐ Hond wordt onthouden van (voldoende) beweging en vertoont daardoor atypisch gedrag en/of overlast

☐ Hond moet hele dagen alleen doorbrengen

 Uitgemergelde honden (geen voldoende beschikking tot voer of water)

 Geen beschutting bij extreme temperatuur (warm en/of koud) of weersomstandigheden

Hond wordt medische verzorging onthouden, maar heeft dit wel nodig

Hond wordt lichamelijke verzorging onthouden, maar heeft dit wel nodig

 Hond wordt onthouden van (voldoende) beweging en vertoont daardoor atypisch gedrag en/of overlast

Hond moet hele dagen alleen doorbrengen

 Het antwoord ingevuld bij 'anders'

☐ Meldingen van geluidsoverlast door de hond

☐ Meldingen van loslopende honden op plekken waar dat niet is toegestaan

☐ Meldingen om angst voor agressieve honden

☐ Meldingen van bijtincidenten tussen honden, of een hond en andere dieren

☐ Meldingen van bijtincidenten tussen hond en mens

Van de vorige vraag, welk aspect van overlast kwam het meest voor? Rangschik de antwoordmogelijkheden.

1= het meest, 6= het minst

Komt de antwoordmogelijkheid helemaal niet voor, kies dan voor 'N.v.t.'

		Meldingen van geluidsoverlast door de hond
		Meldingen van loslopende honden op plekken waar dat niet is toegestaan
		Meldingen om angst voor agressieve honden
		Meldingen van bijtincidenten tussen honden of een hond en andere dieren
		Meldingen van bijtincidenten tussen hond en mens
		Het antwoord ingevuld bij 'anders'

Bij de volgende vraag wordt u om enkele cijfers gevraagd. Wij zouden het zeer waarderen als u deze met ons kunt delen!

Hoeveel zaken omtrent hondenproblematiek zijn er tussen 1 januari 2014 en 1 oktober 2015 in uw wijken binnengekomen?

Let op! Dit gaat om aparte zaken. Dus niet om meldingen die meerdere keren binnenkomen voor dezelfde zaak.

Kunt u niet aan exacte gegevens komen, s.v.p. een schatting maken.

	Aantal
Mishandeling	
Verwaarlozing	
Overlast	

Geef aan in hoeverre de onderstaande aspecten volgens u oorzaken zijn van de mishandelingen van honden in de wijk(en).

Komt u geen enkele mishandeling van honden tegen of heeft u geen idee, vul dan 'geen antwoord' in.

	niet van toepassing	een beetje van toepassing	voor een groot deel van toepassing	geheel van toepassing	Geen antwoord
Door een gebrek aan kennis van eigenaar (onbewust)	☐	☐	☐	☐	☐
Door agressief gedrag van de eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Door een slechte opvoeding van de hond	☐	☐	☐	☐	☐
Schuld van hond	☐	☐	☐	☐	☐
Door lastige (ras)eigenschappen van de hond	☐	☐	☐	☐	☐
Eigenaar heeft psychische problemen	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

↓ +1

Geef aan in hoeverre de onderstaande aspecten volgens u oorzaken zijn van de verwaarlozing van honden in de wijk(en).

Komt u geen enkele verwaarlozing van honden tegen of heeft u geen idee, vul dan 'geen antwoord' in.

	niet van toepassing	een beetje van toepassing	Voor een groot deel van toepassing	geheel van toepassing	Geen antwoord
Door een gebrek aan kennis van eigenaar (onbewust)	☐	☐	☐	☐	☐
Eigenaar mist financiële middelen	☐	☐	☐	☐	☐
Door agressief gedrag van de eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Schuld van hond	☐	☐	☐	☐	☐
Hond heeft lastige (ras)eigenschappen	☐	☐	☐	☐	☐
Door een gebrek aan tijd van de eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Door onwilligheid van de eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Eigenaar heeft psychische problemen	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

↓ +1

Geef aan in hoeverre de onderstaande aspecten volgens u oorzaken zijn van overlast door honden in de wijk(en).

Komt u geen enkele overlast door honden tegen of heeft u geen idee, vul dan 'geen antwoord' in.

	niet van toepassing	een beetje van toepassing	voor een groot deel van toepassing	geheel van toepassing	Geen antwoord
Door een gebrek aan kennis van eigenaar (onbewust)	☐	☐	☐	☐	☐
Eigenaar mist financiële middelen	☐	☐	☐	☐	☐
Eigenaar gaat niet goed (fout) met hond om	☐	☐	☐	☐	☐
Hond is niet opgevoed	☐	☐	☐	☐	☐
Hond heeft lastige (ras)eigenschappen	☐	☐	☐	☐	☐
Door een gebrek aan tijd van de eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Door onwilligheid van de eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Door omgevingsfactoren (weinig plek om hond te laten rennen)	☐	☐	☐	☐	☐
Hond krijgt niet voldoende aandacht	☐	☐	☐	☐	☐
Door agressieve eigenaar	☐	☐	☐	☐	☐
Eigenaar heeft psychische problemen	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

↓ +1

Hier is ruimte voor eventuele toelichting op de enquête.

U heeft het einde van de enquête bereikt, bedankt voor uw medewerking!

Bijlage II: Enquête woningbouwverenigingen

Pagina 1

Geachte heer/mevrouw,

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête, uw feedback is belangrijk! Door het nauwkeurig invullen helpt u ons inzicht te verkrijgen in de problemen omtrent honden in de stad Leeuwarden. Dit kan alleen maar ten goede komen bij het zoeken naar oplossingen en daarmee wordt hopelijk in de toekomst het leven van de hond, hondeneigenaar en de omgeving verbeterd.

In de enquête treft u telkens een vraag aan met daarbij behorende antwoordmogelijkheden. We verzoeken u iedere vraag te beantwoorden met een antwoord dat bij u van toepassing is.

Sanne van Hooff
Eline Pierik
Hogeschool van Hall Larenstein

Pagina 2

Kan er bij deze woningbouwvereniging door iedereen een melding van overlast worden gedaan, of moet men een huurder zijn?

☐

Huurders naar andere huurders (of kopers)

☐

Huurders naar niet huurders (of kopers)

☐

Niet huurders naar huurders (of kopers)

☐

Iedereen, ook niet huurders naar niet huurders (of kopers)

Kunt u ons informatie geven over meldingen binnen de stad Leeuwarden?

☐

Nee, alle vestigingen gezamenlijk

☐

Nee, alleen van de gehele Gemeente Leeuwarden

☐

Ja, dat kan

☐

Anders,

Hanteert deze woningbouwvereniging een beleid ten aanzien van het houden van honden?

☐

ja

☐

nee

Indien de vorige vraag met 'ja' is beantwoord, hoe ziet dit beleid eruit?

Voorbeeld: er wordt regelmatig op gecontroleerd, er is een limiet voor het aantal gehouden honden etc.

Zitten er tussen de meldingen van overlast ook meldingen ten aanzien van honden tussen?

☐

ja

☐

nee

Om wat voor soort meldingen gaat dat?

☐ Geluidsoverlast door honden☐ Stankoverlast door honden☐ Extreem vervuilde woning door honden☐ Anders, namelijk

Wordt er vanuit de woningbouwvereniging altijd actie ondernomen als er een melding binnenkomt?

☐ Ja☐ Nee☐ In sommige gevallen

Indien op de vorige vraag 'in sommige gevallen' is geantwoord, wanneer wordt er actie ondernomen?

☐ Na meerdere meldingen☐ Er moet bewijs zijn☐ Als de melder andere oplossingen al heeft geprobeerd☐ We komen gelijk in actie☐ Hangt van het soort melding af☐ Anders,

Kunt u kort toelichten wat er gebeurt zodra er actie ondernomen wordt?

Hoeveel meldingen van geluidsoverlast door honden zijn er in de periode van 2014 en 2015 tot 1 oktober bij u binnen gekomen?

Let op! Dit gaat om aparte 'zaken' en niet om alle meldingen gezamenlijk

1 januari 2014 - 31 december 2014

1 januari 2015 - 1 oktober 2015

Hoeveel meldingen van stankoverlast zijn er in onderstaande periode bij u binnen gekomen?

Let op! Dit gaat om aparte 'zaken' en niet om alle meldingen gezamenlijk

1 januari 2014 - 31 december 2014

1 januari 2015 - 1 oktober 2015

Hoeveel meldingen van vervuiling zijn er in onderstaande periode bij u binnen gekomen?

Let op! Dit gaat om aparte 'zaken' en niet om alle meldingen gezamenlijk

1 januari 2014 - 31 december 2014

1 januari 2015 - 1 oktober 2015

Indien anders, hoeveel van dit soort meldingen zijn er in onderstaande periode bij u binnen gekomen?

Let op! Dit gaat om aparte 'zaken' en niet om alle meldingen gezamenlijk

1 januari 2014 - 31 december 2014

1 januari 2015 - 1 oktober 2015

Bij hoeveel van deze meldingen is er actie ondernomen?

Geluidsoverlast

Stankoverlast

Vervuilde woning

Anders

Nadat er actie ondernomen is op zo'n melding, is het daarbij vaak afgelopen of heeft dit vaak niet de gewenste uitkomst?

☐

Ja, vaak is het hierbij opgelost

☐

Nee, mensen doen vaak opnieuw een melding

☐

Hier heb ik geen zicht op

☐

Anders,

Welke van de onderstaande aspecten zijn van toepassing op de oorzaken van de overlast?

	Ja	Nee	Weet niet
Eigenaar is weinig tot niet thuis	☐	☐	☐
Eigenaar heeft de hond niet onder controle	☐	☐	☐
Hond krijgt geen aandacht (eigenaar is wel thuis)	☐	☐	☐
De eigenaar heeft meerdere (persoonlijke) problemen	☐	☐	☐
Eigenaar heeft meer dan 1 hond in huis	☐	☐	☐
Hond wordt alleen buiten in de tuin gelaten	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

↓ +1

Is er nog iets dat wij in deze enquête hebben gemist?

Bijlage III: Meldingen meldnummer 144

Wijk	Wat gemeld?	Wat geconstateerd?	Ras	Situatie eigenaar	Hoe afgehandeld?
't Vliet	Hond niet uitgelaten	Niet genoeg uitgelaten	2x Mechelse Herder	Psychisch gestoord	-
't Vliet	Verwaarlozing Stank- & geluidsoverlast	Veel stront in de tuin slechte verzorging	2x Amerikaanse Stafford 1x kruising Rottweiler en Duitse Herder	-	-
't Vliet	Agressieve hond	Hond niet onder controle	Kruising Labrador en tervurense herder	-	Training door Alice Wildeboer
't Vliet	Honden achtergelaten	Honden achtergelaten	?	Psychische problemen	Bekend bij GGZ
't Vliet	?	Hond herstellende van aanrijding	?	-	-
't Vliet	?	Niets	Kruising mechelse herder en ridgeback	-	-
Achter de Hoven	Mishandeling	Dode hond en een erg magere hond. Geen water en voer aanwezig	2x Amerikaanse Stafford	Financiële problemen, schuldsanering	Zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk. Hond in beslaggenomen. Kosten voor eigenaar
Bilgaard & Havankpark	Verwaarlozing	Ernstig zieke hond. Ernstige verwaarlozing	Zwitserse of Canadese herder	Oudere vrouw	Geseponneerd ivm leeftijd mevrouw Hond geëuthanaseerd
Bilgaard & Havankpark	Bijtincident	Jack russel gebeten door Amerikaanse Stafford	Amerikaanse Stafford		Afgehandeld door diensthondengeleider
Bilgaard & Havankpark	Verwaarlozing	Stront in de woning	2x Amerikaanse Stafford 1x pitbull 1x boxer	Financiële problemen	-
Bilgaard & Havankpark	Verwaarlozing	Hond is verkocht	?	-	-
Bilgaard & Havankpark	Stankoverlast	Niets	Kruising Stafford en Cane Corso	-	-
Bilgaard & Havankpark	?	Niets	4x Chihuahua	-	-
Bilgaard & Havankpark	Hond drugs gevoerd	Hond aan magere kant	Husky	Psychische problemen & drugsverslaafd	-
Bilgaard & Havankpark	?	Niets	Kruising mechelse en duitse herder	-	-
Binnenstad	Verwaarlozing	Hond te weinig/te kort uitgelaten	Groenendaeler	Uit woning gezet, zit in opvang leger des heils	-
Binnenstad	Mishandeling	Meerdere bijtincidenten agressieve hond	Amerikaanse Stafford	-	Vrijwillig hond naar asiel gebracht. Proberen te herplaatsen maar onhandelbaar
Camminghaburen	Mishandeling	Hond in goede conditie geen bewijs	?	Alcoholist	-

Camminghaburen	Mishandeling	Hond ziet er goed uit geen bewijs voor mishandeling	Boomer	-	-
Huizum-west	Stankoverlast/ verwaarlozing	Veel te zware hond stront in voortuin	Border Collie	Bedlegerig, heeft hulp	-
Nijlân	Hond niet uitgelaten/ verwaarlozing	Bij eerdere meldingen vervuilde woning, dit keer schoon. Hond niet aanwezig	-	-	-
Nijlân	Geluidsoverlast	Slechte verzorging stront in de gang	3 honden	-	-
Nijlân	Mishandeling	Goed verzorgd, eenkennig Geen mishandeling	Amerikaanse Stafford	-	-
Oldegaleeën & Bloemenbuurt	Verwaarlozing	Kaal op de rug, al naar dierenarts geweest. Niets aan de hand	Duitse Herder	-	-
Oldegaleeën & Bloemenbuurt	MMA melding Agressieve hond	Angstbijter	Mechelse Herder	-	-
Oldegaleeën & Bloemenbuurt	Loslopende hond	Hond in goede conditie ontsnapt regelmatig	Husky	-	-
Oldegaleeën & Bloemenbuurt	Verwaarlozing	Niets	Mechelse herder	-	-
Schepenbuurt	Verwaarlozing	Hond opgesloten Dikke laag stront op vloer waar schimmel op zit. Hond wel in goede conditie	Friese Stabij	Financiële problemen	Bestuursrecht voor 3 ^e keer. Last onder dwangsom
Schieringen-Heechterp	Verwaarlozing	Geen schone omgeving te kleine bench	Duitse herder	Al bekend bij sociaal wijkteam	Zorgmelding voor kinderen
Schieringen-Heechterp	Verwaarlozing	Geen droge, schone plek. Conditie van de honden goed	6x Amerikaanse Stafford Red Nose	-	-
Schieringen-Heechterp	Verwaarlozing	Hond alleen in woning vervuilde woning	Amerikaanse Stafford	Gedetineerde, zat vast	Bestuursrechtelijk: hond in beslag genomen Strafrechtelijk: PV
Schieringen-Heechterp	Mishandeling	Geen bewijs	3x pitbull	Werkloos, drugscene	-
Tj. Hiddes & Cambuursterhoek	Stankoverlast	Stront in de tuin Honden in goede conditie	Amerikaanse stafford en kruising franse bulldog en Chihuahua	Gescheiden, hond overdag bij vrouw	-
Tj. Hiddes & Cambuursterhoek	Verwaarlozing	Slechte verzorging en vieze woning	Boomer & kleine terriër achtige	Ouder persoon	Bestuursrechtelijk & sociaal wijkteam
Tj. Hiddes & Cambuursterhoek	Verwaarlozing	Staaf, geschoren i.v.m. vloeren	?	Ruzie met burens	-
Tj. Hiddes & Cambuursterhoek	Verwaarlozing. Hond onder de klitten	Bij controle klitvrij	Boomer	-	-
Tj. Hiddes & Cambuursterhoek	Verwaarlozing Hond wordt niet uitgelaten	Conditie hond goed. Eigenaar ontkent niet	?	-	-

		uitlaten			
Tj. Hiddes & Cambuursterhoek	Verwaarlozing	Vlooiën en hond met vlooiënallergie. Klitten en lange nagels	Boomer & ?	?	Honden behandeld door dierenarts
Vosseparkwijk & Helicon	Bijtincident	Hond opgezet tegen wijkagent, wijkagent is gebeten	Kruising Rottweiler en Duitse herder	Persoonlijke problemen. In bewaring stellen, gelijk naar instelling gegaan	Hond in beslag genomen. Strafrechtelijk opgetreden.
Vrijheidswijk	Verwaarlozing	Ernstige verwaarlozing	Poedel	Alcoholist	Hond geëuthanaseerd PV voor onthouden van zorg
Westeinde	?	?	Bruine labrador	?	Hond naar asiel gebracht door eigenaar
Westeinde	Verwaarlozing	Eigenaar is al naar dierenarts geweest ivm open wond op de rug	?	-	-
Wielenpolle	Verschillende meldingen	Slechte verzorging kleine ruimte	4 Amerikaanse stafford pups	-	Bestuursrechtelijk
Wielenpolle	Verwaarlozing	Vieze woning, kennel onder stront	Husky	-	Bestuursrechtelijk last onder dwangsom
Wielenpolle	?	Pups te vroeg bij moeder weg ivm geen melk geven	Shi-Tzu	-	-
Wielenpolle	?	Hond te dik	?	-	-

Bijlage IV: Samengevoegde meldingen wijkagenten

Werkgebied	Aantal mishandeling	Aantal verwaarlozing	Aantal overlast	Totaal
Achter de hoven, Huizum-Oost, Schepenbuurt	0	2	5	7
Bedrijventerrein-Oost, Camminghaburen, Kleine Wielen	3	5	30	38
Buitengebied Noordwest, Magere weide, Valeriuskwartier, Vogelwijk & Muziekwijk, Vossepark & Helicon, Westeinde, Zwette	0	4	10	14
Cambuursterhoek, Tjerk Hiddes	1	3	10	14
Blitseard, Grote Wielen, Vrijheidswijk	-	-	-	-
Huizum-West, Nijlân	6	8	15	29
Aldlân, Wielenpolle	0	0	5	5
<u>Totaal</u>	<u>10</u>	<u>22</u>	<u>75</u>	<u>107</u>